Bros 510
old045713
[Schram, Hans Jochum]

Universitetsbiblioteket i Bergen

Journal

af en

Nordmands Reyse

fra Norge til det middellandske Hav,

da han

med fleere bleve af de africanske Armateurs giorte til Slaver i Barbariet, med hans Reyse derfra til hans Hiem igien,

tilligemed

en Beretning

som

Indbyggernes Sæder og Skikke, med sandfærdig Fortælling om adskilligt.

Forfattet udi 29 Capitler.

Det alt er

Her J Sandfærdighed.

BERGEN, 1791.
Trykt i Hs. Kongl. Majests. privilegerede Bogtrykkerie,
hos Rasmus H. Dahl.

UNIVERSITAS
SISNENSIS

Uden erholdt Tilladelse, tager jeg mig den Friehed at underkaste dette ringe og eenfoldige, dog sandfærdige Skrift Høyædle Hr. Cancellieraad JACOB FRICHS Protection, i den visse Formodning, at min tagne Dristighed ikke ilde tilregnes mig, som har haft og som endnu haver daglig Prøver af Dem og Deres Hr. Faders Omsorg og Goddædighed mod mig og Mine,

som forbinder mig til, aldrig at glemme, men stedse at forblive mine Herrers forbundne og pligtskyldige Tiener, saa længe jeg lever

Her I Staden.

Gunsti-

497398

Gunstige Læser!

Den Patriotiske Tilskuers første Aargang, 96de Blad, den 103 Side, har givet mig Anledning at skrive mit Livets Løb fra mit 19de til 23de Aars Alder. Vil nogen fortænke eller dadle mig for, jeg lader saadant ringe Skrift komme i Trykken, maa jeg have den Ære at forklare mine Venner Aarsagen dertil, som er: Først for at undgaae at skrive fleere slige Skrifter, eftersom ingen honet Person kand nægtes saadan ringe Fortælling til Giennemlæsning, hvoraf 2de ved Laan ere blevne ulæselige og i løse Blade; Anden: for at fornøye de Nysgierrige, og de, som finder Behag i at vide, hvorledes en saa kaldet barbarisk Nation omgaaes deres Slaver, og hvorledes de i adskillige Tilfælde lever og bestyrer deres Sager; og endelig efter endeel Venners Anmodning, og for den ringe Bekostning af Skriftets Verdie for dem, som gider gierne at læse sandfærdige Beretninger. Med min eensfoldige Skrivemaade, ville mine Venner behage at tage til takke; thi jeg er hverken skuderet eller svet Skribent, men kun ulærd og læg Mand

Her J Staden.

Capitlernes Indhold.

1te Capitel.

Autors Reyse fra sit Hiem til Italien pag. 1

2det Capitel.

Autors fatale Reyse fra Italien til Africa - pag. 2

3die Capitel.

Hans Lykke udi en ulykkelig Stand - - pag. 8

4de Capitel.

Hans foranderlige Lykke hos sin Herre - - pag. 16

5te Capitel.

Hans Herres Tieneres Tal, Betiening og Dragt - pag. 23

6te Capitel.

Hvorledes det gik ham, imedens han var fangen, til hans Bortreyse derfra igien - - pag. 27

7de Capitel.

Autors Reyse fra Tunis i Barbariet til Italien igien, til hans Reyse derfra igien - - pag. 35

8de Capitel.

Autors Dagbog, eller Journal, fra Livorno over Land til Amsterdam - - pag. 39

9de Capitel.

Fortsættelse af hans Reyse til sit Hiem - pag. 43

10de Capitel.

Om adskilligt, som hændede ham og andre i den Tid han var i Africa - - pag. 47

11te Capitel.
Om en Prindses Strangulering - - pag. 53

12te Capitel.
Autors Herres Project eller Indfald, med adskillige slosne Hændelser, som tilfaldt Autor i sin Slavestands Tid - - pag. 55

13de Capitel.
Autors Gunst eller Ydest af sin Herre, med anden Fortælling - - pag. 60

14de Capitel.
Maltesernes Skiæbne, som til Tunis bliver opbragte, med en særdeles spilt Rulle af en Malteser - pag. 65

15de Capitel.
Om Hof-Slavernes gruesomme Straf for ringe Forseelser, med en af Prindsernes artige Indfald - pag. 70

16de Capitel.
De Tuniske Prindsers Reyse udi Landet, hvorfor og hvorledes - - pag. 73

17de Capitel.
Den liden Stad Bardoes Beskrivelse, med Hoffets Indretning udi den &c. - - pag. 78

18de Capitel.
Om Vand-Kunsterne udi Hoffet - pag. 88

19de Capitel.
Om Prindsernes saavel som andres Spiisemaade - pag. 93

20de Capitel.
Om Tunesernes Rettergang, Domme og Dommenes Udforelse - - pag. 99

21de Capitel.
Hvorledes Beyen og Prindserne giver Fremmede Audience - - pag. 103

22de Capitel.
De Tuniske Prindsers Sommer- og Vinter-Dragt, saavel hiemme til Fods som ude til Hest . pag. 107

23de Capitel.
Staden Tunis Beskrivelse, med Bygningsmaaden der udi Landet . . pag. 112

24de Capitel.
Om Indbyggernes Skikke i adskillige Tilfælde . pag. 117

25de Capitel.
Om Landet i sig selv, med dets vilde og tamme Dyr pag. 125

26de Capitel.
Om Landets Frugter, Fugle og Fiske . . pag. 128

27de Capitel.
Om smaae skadelige Dyr og Insecter . . pag. 134

28de Capitel.
Om de ordinaire Slavers Omstændigheder i Tunis . . . pag. 137

29de Capitel.
Autors Herres Afskildring (Den yngste Prindses Portrait) . . pag. 142

Ikke

1te Capitel.

Aar 1747, den 23de Martii, gik jeg fra mit kiære Fødreneland og Fødebye som Matros med et Floytskib, circa 250 Læster drægtig, Frue Alida kaldet. Efter at Coursen var sat norden om Færøerne og Engeland, indfaldt en Storm af Norden, som foraarsagede os nogle Seyls Forliis, med megen Victualies Bedærvelse. Skibet vilde ikke lyde Roret, formedelst Mangel af Seyl, hvorfor Skibet drev tverts for Vinden udi tre Dage, som var Skiærtorsdag, Langfredag og Løverdagen derefter; imidlertid frygtede vi at strande paa Færøerne. Den, som allene er kun oplært til Sømand, kand ofte forvente slige Omstændigheder, og faaer derfor trøste sig selv, og fatte frisk Mod, eftersom han intet andet Raad veed; han har intet andet lært; han er nu for gammel, at lade sig lære en Profession; men een, som har lært et Haandværk, han lover i slig Nød, at benytte sig af sit Haandværk; Han tænker da: hvor godt skal det smage mig, om jeg helst undgaaer denne Fare

og Uroe, at arbeyde paa Landjorden flittig om Dagen med maadelig Udkomme, og hvile mig roelig i min Seng om Natten. Saa gik det mig, da jeg dog ikke holdt det, forend jeg kom i større Fare. Da Stormen var lagt sig, døde en Matros; han blev, efter Søemands Maade, inballeret i Seyldug hvorudi kom en Deel Steen, og over Bord kast Den øvrige Bey blev lagt tilbage med god Lykke, indtil vi ankrede i Bayen af Gibraltar først udi Maji Maaned. Da vi havde lodset lidt af Lasten, gik vi til Bassalone; men 3die Dag derefter gik vi derfra igien, og ankrede den 14de Junii paa Livorno Reed.

2det Capitel.

Aar 1747, den 8de Augusti, gik vi fra Livorno med baglasted Skib, for at fortsætte Reysen til Callere paa Eylandet Sardinien; men den 11te samme Maaned, paa Dagvagten, (det er fra Klokken 4 om Morgenen til Klokken 8) da vi var, efter Gisning, lige for Sardiniens nordre Ende, observerede vi i Lee (det var paa Styrbord Side) tvende Seyere; De løste et Skud til Signal, at

vi

vi skulde brase bie, og forvente deres Komme; Vi tonte da Hollandsk Flag, og blev ved vor Cours, uden at brase bie; De gav os atter et Skud med Kugle, som strog os meget nær, thi vi horte Kugkens Suus. Vi observerede samme Tid, at de tonte Tunisiers Flag, som foraarsagede os Bekymring, formedelst de vare vore Fiender. Vore sex Canoner bleve satte i Stand og Lunten i Brand, det Danske Flag bie, vore Underofficerer opgivne, og alle formanet til Agtsomhed og Flid. Da Fienden nærmede os i Lee, bleve de trende om Styrbord liggende Canoner affyrede med Skarp. Vi bekom fra dem igien nogle Canon-Kugler, som strog os meget nær. Imidlertid blev det blik stille, Skibet kunde ikke vændes. De tvende Capere, som var en Halvgalley med 14 Par Aarer og en Roe-Baad med 7 Par Aarer, roede atter ud, og siden vendte sig og søgte vort Kielvand; men forend de kom saa vidt, lod vi atter afgaae trende Skud, men ingen Kugle, desverre! giorde dem Skade. Imidlertid giorde vi underste Kahytten ledig for Styrbords-Porten, og tog en Canon af Dækket og laae i samme. Den blev lad og affyret paa dem; dog traf Kuglen dem ikke. De roede os strax op til under

Speylen, og raabte de Ord: Mayne Bandera! Det skulde sige: Lad Flagget gaae ned! dog holdte de ikke op at skyde med Musket-Kugler over Hytten, saa ingen derfor vovede sig til at gaae op paa Hytten for at affire Flagget. De igiennemborede Seylene med Musket-Kugler. Tilsidst løb vor Kok op paa Hytten og afskar Flag-Linen. Han bekom med det samme en Snert af en Musket-Kugle i sit Laar eller Lænd; thi de vilde ikke entre over, førend Flagget var nedkommet. Saa snart Flagget var falden, saae man dem entre paa trende Steder, en Deel kom ind igiennem Noergangen (mellem Kahyt og Hytten), andre igiennem Kogs-Porten paa Bagbords Side; de fleeste entrede op ad deres Fokkemastes-Rud, og derfra sprang ned paa Hytten. Alle havde deres 2de Pistoler i Liv-Skierfet og en Sabel i Haanden. Saasnart de vare entrede, tog enhver sig for, først at afklæde os indtil blotte Kroppen; ja vi beholdt hverken Buxe eller Skiorte. Vi bleve alle, undtagen Capitainen, afklæd saa nøgne, som et Menneske er fød til Verden, og det med saadan Iver, at jeg for min Part havde trende Personer om mig paa een Gang, som vilde have hver sit, og ikke vente paa hinanden.

Jeg bekom, ved denne deres Strid om mig, Tid til at practicere tvende Solv Knapper, som jeg havde i Skiorte-Ermene, i Munden; Jeg meente, at samme i sin Tid kunde forskaffe mig Brod til en Dag eller meer; men vor Capitain blev befriet for at afklædes, de tog kun hans Hat og Paryk af, samt hans Skoe med Spender, men i øvrigt beholdt han hvad han havde paa og hos sig i sine Lommer, som ikke var lidet; thi paa Kahyts-Bordet havde vor Capitain sat en Pung med Guld-Mynt, hvoraf enhver af os havde Frihed at tage, men ingen, som jeg ved, benyttede sig deraf, uden vor Capitain, som havde fyldt sine Bux-Lommer, som han urørt beholdt, og blev ham til Deel. For Hytten, eller øverste Kahytte, som var Capitainens Logie, blev af Reisen (Caper-Capitainen) sat Vagt, for at ikke den Gemene skulde udplyndre samme. I Rummet og mellem Dækkene var enhver tilladt at opsnappe hvad de kunde finde. Efter at de ved deres Sabel havde aabnet Kiste-Laagene, rev de som glubende Ulve den eene af Haanden paa den anden hvad de fandt deri; Enhver bandt deres opsnappede sammen, og bandt det fast paa Ryggen, sprang over Bord i Soen, og

bragte det, ved at svomme, om Bord paa Capteren, som var lagt lidet fra Skibet; men de, som ikke vare duelige at svomme, trakte det eene udenpaa det andet, saa at de saae ud, som udstoppede Creature og Narre, hvorover vi i al vores Bedrøvelse maatte dog le. Da altsaa ikke meer var at finde for dem, blev det mindste Kartøy eller Roe-Baaden lagt til Skibet, hvorudi vi alle 16 Personer bleve indsatte og om Bord bragte paa den halve Galley. Da var Klokken circa 9 Formiddag. Imidlertid fra det svære Veyr vi havde norden om Færøerne til denne Dag, da vi bleve giorte til Fanger, maatte vi, som Matroser, spise Grød med fiin malet Harpix beblandet, saaog Kiød, som lugtede meget ilde, hvorom (efter Soemænds Stiil) blev loddet. At Grøden var beblandet med Harpix, kom af, at Victualien af Gryn i Fade, som laae stuet i underste Kahytten, kom los og sloges i tu af den svære Slingring Floyten (Skibet) giorde mellem Soerne, da vi drev tverts for Vinden. Skab-Dørrene, hvorudi var indsat Harpix, Mahling med Ollje &c., sloges aabne, og saaledes blev Harpixen med Gryn beblandet, saa at Grynene var overtrukne med Harpix, og skulde vi først fortære

disse

disse bittre med Harpix overtrækte Gryn, forend de gode i Behold havende kunde begyndes paa, da saaledes de gode Gryn faldt i Barbærernes Lod. Vor Capitain fik Sted bag i Galleyen, vi andre lidt fremmenfor. Udi fem Dage vare vi om Bord paa dette Fartoy; thi for kunde de ikke indseyle Tunis Reed. Imidlertid havde vi et meget ondt Leye; thi paa de blotte Roe-Bænke var Stedet, vi skulle hvile om Natten. Vi bekom toe Gange Mad om Dagen, som bestod af grønne Oliven med Olje og Edikke over, samt meget gamle Hvede-Kavringer, hvoraf Ormene maatte vel udslaaes, forend de med Smag kunde spises. Vandet, vi bekom til Drikke, var meget lidet og slet. Udi samme fem Dage maatte vi taale at høre og see meget, som var imod vores Sind og Smag, saasom, den sæle Sække-Pibes Lyd i Morernes afskyelige Dands, som er sammensat af modbydelige Maneer og Gebærder; De menede og, ved ofte at igientage de Ord: JEsu, Maria, at spotte og ralere os; Dog var der om Bord endeel retsindige og veltænkende Tyrker eller Musselmænd, som hoyligen baade beklagede og trøstede os. Den første Dag sad vi med blotte Kroppen udi Solens stærke

Heede; som foraarsagede os store Bylder eller Vand-Blærer paa Kroppen; men mod Aftenen, da det blev lidet koldt, kiøbte Reisen (Capitainen paa Galleyen) endeel gamle Klæder af sine Folk, og gav os paa. Jeg bekom for min Person en Troye af sort haart Vadmel, som var saa stiv af Ureenlighed, at den kunde næsten staae af sig selv, samt lige saadan en Buxe. Troyen foraarsagede mig stor Smerte, i det den gnavede Hull paa Bylderne, som jeg havde paa Kroppen af Solens Heede. Den siette Dag, som var den 16de Augusti, ankom vi til Anker paa Tunis Reed. Ved Stranden var et overmaade Frydeskrig for den store Priis, som de saae fulgte med. Vi bleve derpaa ved en liden Barke i Land forte til Soe-Castellet, Guletta kaldet.

3die Capitel.

Imidlertid der blev giort Anstalt til vor Reyse fra Guletta til Staden Tunis, bleve vi af en honet Fransk Skibs-Capitain, som laae paa Reeden, tilgode giorte og forfriskede med Viindruer, Figen og deilicat skriftt Hvede-Brod, som og beklagede os

i vor Ulykke. David paaminder mig i Psalmen 103, 2det Vers at sjunge:

Melodie: Hvo ikkun lader HErren raade.

1.

O GUd skee Lov! som mig paaminder,
Hvad jeg nøed, strax jeg kom paa Land:
En fremmed Mand, jeg vel erindrer,
Bespiiste alle femten Mand
Af Landets Frugter, Brød med meer,
Hvori man Guds Velgierning seer.

2.

Barmhiertig GUd og hellig Fader,
Dig skee Pris, Tak, Ære og Lov,
Som Trængende aldrig forlader,
Om end de bleven er et Rov;
Jeg dette troer: du kand og vil
Din' Troende Hielp sende til.

3.

Om end de nogne var afklædde,
Ja, som de kom fra Moders Knæe,
Da er du, GUD! den, som kand redde
Den, som blev ligned med et Fæe!
Saa god er GUd, vor Skabermand,
Han seer dog til den fattig Stand.

4.

Min Siæl! lov HErren, giv ham Ære!
Min Siæl! tænk paa din GUd og Mand!
Tak HErren, som lod Manden være
For mig tilred' i fremmed Land!
GUd lad den Mand ey mangle Brød!
Velsign ham, GUD! indtil hans Død!

5.

Og dig ske evig Lov, min Skaber!
For hver en Reiselse, saaog
For hvad af meget godt jeg haver
Af dig bekommet og modtog!
Min Siæl skal evig love dig,
Tre-eenig GUd i Himmerig.

Denne samme gode Franske Skibs-Capitain havde det Uheld, efter et Aars Forlob derefter, at blive opbragt til Tunis, og giort til Slave med alt sit Mandskab, og det formedelst en eenfoldig Reis, (Caper-Capitain,) som declarerede Franskmandens Pass at være falskt og urigtigt; men denne Reis blev for sin Forseelse afstraffet med 300 Pidskeslag under sine blotte Fodsaaler, og assat at være længere Capitain. Saaledes straffer Barbarerne. De anseer ikke altid Personer; En For-

nemme

nemme og en Gemeen straffes efter Omstændighederne paa liige Maade. En, som har forseet sig, kand ikke vente at blive ustraffet: Er han riig, maa han desuden betale Beyen en anseelig Summa Penge. Imidlertid maatte denne Franskmand med sit heele Mandskab gaae med andre Slaver daglig i Arbeyde, indtil Sagen var kommen i Rigtighed ved den franske Consuls Mellemhandling. Vi bleve da, efter en Times Ophold ved Guletta, satte paa Asener og Muul-Esle, og toge Veyen til Tunis, som ligger Landeveyen at regne en fierdendeel tydsk Miil fra Guletta. Paa samme Vey passerede vi over Rudera af den gamle berømte Stad Cartago, hvor endnu var at see Stykker af nedbrudte Muurer, hvor der opholder sig Flaggermuuse og en Mængde Skorpioner. Den første i Spidsen af dette Tog, var Reisen paa Halv-Galleyen, som brystede sig af sin Priis. Om os var en stor Skare af Fodgiængere, som fra adskillige Stæder vare sammenløbne, og som ofte paa samme Vey spottede og beloe os, og raabte: JEsu, Maria! meenende derved at giøre os Vanære. Vor Reis, som anførte os, bragte os igiennem de fleeste store Gader i Tunis, for at lade see sin

store

store giorte Priises Mandskab af 15 Personer; men i disse Gader maatte jeg modtage mange Pidskeslag paa mine blotte Fødder af den ugudelige Ungdom. Fra Tunis igien reed vi til den lille Stad, Bardo kaldet, hvor Beyen med Prindserne holdte Hoff og residerer. Denne Stad Bardo ligger en fierdendeel Miil længere inde i Landet. Da vi komme til Stads-Porten, maatte vi stige af Muul-Æslene og gaae med blodt Hoved igiennem en lang Gade til Beyens Palle. Vi kom endelig op ad nogle Marmor Trappe-Steene til en stor med Marmor belagt Borgaard: Vi blev derpaa alle 15 først indført til den middelste Prindses Sahl, hvor den yngste Prinds, hans Broder, var hos. De betragtede os kun, og lod sig af vor Capitain oplyse, hvem som af os forstod at skrive og regne, og da de fornam af ham, at de fleeste af os var derudi kyndige, bleve de ligesom glade. Vi bleve derpaa indførte i Beyens egen Sahl, som udtog til sin Tieneste i Hoffet fire Personer; Derefter igien bleve vi indførte til den middelste Prinds, (hans Navn var Hammet;) han udtog toe Personer til sin Tieneste. Samme Tid og Sted udtog den yngste Prinds, med Navn Selemang, mig til sin Tieneste,

neste, og for den ældste Prinds, ved Navn Junis, som ikke var tilstæde, blev toe Personer udvalgt, saa at vi, som skulle tiene ved Hoffet, var i alt nie Personer, og de yngste af det heele Skibs-Mandskab. Capitainen blev, efter den svenske Consuls Forlangende, ham betroet, som for hans Person var Caution. Vor Capitain blev altsaa for Opvartning og Arbeyde befriet; levede den gandske Tid i Consulens Huus, som Consulens egen Son; De øvrige fem af Mandskabet blev hensendt til de Christne Slavers Banier; Det er en stor Bygning, hvor alle Slaverne ere om Natten indsluttede, for at gaae paa Arbeyd den tilkommende Dag med de andre Slaver. Saasnart vi, til Hoffets Tieneste udvalgte Slaver, var skildt fra de andre, bleve vi ledsaget hen i et Værelse, hvor Levningerne af Beyens Taffel var henbragt. Der nød vi en Forfriskning af alt Godt, saasom: Riisengrød, Kuskus, kaldet, (paa det der i Hoffet brugelige Sprog, Lingva Franca,) er et Slags Makrongryn, saa fiine som Krudt, og som koges under lukt Laag i et Dørslag alleene med Dampen af Kiød, som koges under Grynene i sin Kaaber-Pande, Smale-Kiød, steegt saavel som kogt, Fisk, ligesaa steegt og kogt, med

med mange andre Rætter, foruden mangfoldig Slags Frugt. Dette spiiste vi med største Aperit, tænkte ikke, at det skeede fordi, vi vare udtagne til Hoff-Tienere; thi vi forventede, straxen at blive sluttede i Jern og hensendte til Slave-Arbeyde. Vi forestillede os et Slaverie, hvor toe Personer lænkes sammen, og altid maa folge hinanden, som vi fik at see, saasnart vi havde sat Foden paa Landet ved Guletta; men disse vare Misdædere af Landets egne Folk, som for store Misgierninger vare dertil domte. Vi tænkte ligesaa at blive spendt for Ploven, just fordi saadant var os fortalt i Barndommen; men vi befandt langt anderledes, GUD være Lov! Da Natten brod frem, blev jeg bragt op i et Værelse, hvor jeg saae mange unge Mennesker af min Alder, iførte smukke Klæder, besatte med Guld-Træsser. De adspurgte mig om meget; men jeg forstoed dem meget lidet; thi det Sprog, der tales, er bedervet Italiensk, som der kaldes Lingva Franca. Vor Tale til samme bestod meest at forklare sig med Gebærder, hvortil de vare meget vel ovet. Jeg blev af disse samme viist et Sted, hvor jeg skulle legge mig den Nat, og bekom dertil et hvidt Bayes Dækken at ligge paa,

samt

samt et andet lige saadant at bedække mig med; Men da endeel af Natten var forloben, opvaagnede jeg: Jeg sadt mig overende paa mit Leye: Jeg græd og sukkede uden Ende. En Italiener, fod paa Eylandet Tabarca, som var vaagen og horte mig, stod op og adspurgte mig, hvorfor jeg saa hiertelig sukkede og græd, eller hvad mig manglede? Jeg viiste ham min blotte Ryg og Skuldre, hvor Huuden var borte af de hafte Bylder, og gav ham med Tegn at forstaae, at min blotte og hudeslose Krop ikke fordrog det Uldne Under- og Overdækken, thi jeg havde ingen Skiorte paa, hvorpaa han oplukte sin Kiste, og gav mig en Linnen Skiorte og Buxe, ligesaa en Bomulds Hue paa; derpaa sov jeg ind, og velsignede ham i min Slummer for sin beviste Barmhiertighed mod mig. Denne Person var en Catholiker, dog var hans Hierte omt og barmhiertig, og derhos var han en god Christen af det Slag, skiont ikke ældre, end omtrent 20 Aar gammel. Den folgende Dag lob bort med at betragte og lade sig betragte, og bekom, ligesom de andre Hoff-Tienere, god og lækker Spiise af mangfoldige Slag, tilligemed adskillige Slags de-

licate

licate Frugter, som alt kom fra den yngste Prindses Taffel, hvis Tiener jeg var bleven.

4de Capitel.

Paa den tredie Dag bragte de mig til Badstuen, hvor jeg blev behandlet efter Landets Skik paa det bedste, og derudi (Badstuen) ifort min nye Klædning, som bestod udi en Linnen Skiorte uden Linninger for Armene og uden Krave om Halsen, en hvid Linnen Buxe, giort af omtrent 12 Alen Slesslærret, der rækte mig fra Hofterne til ned om Anklerne, en hvid Demittes Brystdug, til baade fremme og bag, saa at den maatte paatrækkes over Hovedet, en dito Demittes, som knæppes sammen fremme, og havde, saavel indenfor Knapperne som Knaphullerne, hvide Silke Snorer, en Finger bred, Knaphullerne bestod af hvide Silke Lisser, sadt i smaae Lokker, der udenpaa en staalgraae fiin Klædes Trøye med halve Ermer, som rækkede kun til Albuen, og havde Guldtraad Knapper og Knaphuller, og der indenfor Guldtræsser, en Finger bred. Atter udenpaa denne en rod fiin Klædes Trøye uden Ermer, ligesaa besadt med Guldtraad Knapper,

Knapper og Knaphuller, og en Finger bred Guldtræsser; samme tilknæppes ikke, men altid hænger aaben, saa at de andre Undertroyer maa sjunes: Om Livet et blaaegraat af Linnen og Silke mileret Skierf, omtrent 8 Alne langt, med lange Frondser i Enderne: Paa Hovedet en liden rod Hue, kun som en halv Kugle at ligne, thi den staaer kun paa Kronen, og ikke rekker ned til Orene: Paa Foddrene et Par rode Saffians Pampuser. Jeg blev i denne nye Dragt forestillet min Herre, som var den yngste Prinds, gammel 28 til 30 Aar, ved Navn Selemang. Nu var jeg da bleven Hof-Tiener. Jeg havde intet noget vist at udrette; jeg stod kun ved de andre til Tieneste, og for at jage Fluerne bort med en Svobe af rode og hvide Hestehaar, som var indsat udi et Elphenbeens Skaft, eller og at staae med Vand udi en Porcellains Spullskaal tilrede, hvoraf Herren drak til Spisen, saaog at frembringe, naar han havde spiist, en Kaaber fortinnet Kumme med lige saadan en Vand-Kande med Tud, for deraf at slaae Vand paa hans Hænder, naar han toede sig efter Maaltidet, med andre saadanne smaae Forretninger, saasom: Ville han gaae til Sieralliet, saa fulgte vi med som Lagvei-

er til Sieralliets Port: Ville han ride paa Jagt, eller til en eller anden Have, noget fraliggende, eller og til sin Moders Begravelses-Capel, saa fulgte vi med, hver paa en smuk Muul-Esel; dog benyttede en venetianſk Slave, som var ligesaa en Hoff-Tiener hos samme Herre, sig af min Tieneſte: Hans Post var at opvarte 30 a 40 Canariefugle, hver i sit Buur, og ligesaa at lukke op Seralliets Port for Herren, naar han vilde gaae derhen, og imidlertid være for Porten, imedens Herren var der, for at lukke til igien efter ham, naar han kom derfra. Disse tvende Poster fik han mig at forrette for sig; men da Herren fandt mig altid der at staae, naar han kom derfra, saa blev han tilsidst meget misfornøyet, besynderlig da en Aften indfaldt et meget haart Veyr med Regn, Kulde og sterk Blæst, da blev han saa meget fortornet, at han spurgte Bassecheſakken, (de christne Tieneres Over-Commandeur, og selv en Slave og Hoff-Tiener,) om jeg var hans og de andre Slavers Slave, med de Ord: at han efterdags aldrig ville see mig der staaende; men at samme Post skulle alternere mellem alle hans christne Tienere, som ikke havde noget besynderligt at beopagte. Imidlertid fornam han selv,

og

og ligesaa horte af de andre, at jeg allerede talede temmelig vel det der brugelige Sprog, kaldet Lingva Franco; thi godt Italiensk tales der ikke i Hoffet, formedelst den Blanding af alle Slags Italienere. Jeg blev derpaa sat til Gverda Golfo, (Klædekammer-Vogter.) Min Post var da at have i Bevaring og Conservation Herrens Gods af allehaande Slags, saasom hans Gangklæder af Ulden, Linnen, Flovel, Damaskes, Taftes og Brocades, tilligemed hans Sadler, Bidsler, Stovler og Sporrer, med Pistoler og Sabler, heele og halve Stykker Klæde, Lærreder og Demitter, samt mange rare Sager af Guld og Solv, som bestod meest af Lomme-Uhrer, Snustobaks-Daaser, Regelse-Karre, Rosenvands-Flasker, Arme-Baand, Guld-Ringe, med adskillige Slags Guld-Smokker. Endeel af disse Sager var rigelig indsattet med ægte Steene, Juveler og Diamanter, foruden mange løse Juveler i Æsker, saavog heele Dusiner af Silke Torklæder, med mange andre Sager, som ey kand ihukommes eller opregnes. Til alt dette med meere, havde jeg 3de Kammere, hvorpaa vare nogle store Kister og Skabe. Over alt dette maatte jeg holde Bog, og derfor giore

Regnskab, thi ofte blev noget saadant indkiøbt af fremmede reysende Kiøbmænd, og mig leveret til Bevaring, og ofte forærede Herren noget bort, hvorved jeg af den, det bekom, nøed en Gave af 1, ½ eller ¼ Ducat, efter Tingens Verdie og Personens Stand. De 3de Kammere, jeg til alt dette betroede havde, var hos hinanden, saa at man kunde gaae af det eene i det andet. Et af disse, som var det længste, var omtrent 4 Alne bredt og 14 Alne langt. I dets eene Ende var et Vindue, dog kun af Jern Gitterverk; thi Glas Vinduer brugtes ikke i min første Tid. Ved Siden af dette Vindue stod et høyt Skab, hvor ovenpaa stod endeel Sølv Regelse-Karre og Rosenvands-Flasker; Blandt disse sidste var en af meget smukt filegrans Arbeyde, hvor indenfor var Flasken som en Florentiner-Flaske af Skab, og var forgyldt, der kunde omdreyes inden for det filegrans Blomsterverk, og igiennem Vinduet kunde man see over endeel af Hoffets Tage, som alle ere flade og næsten lige høye, saa at man kand tage Spadseergange der ovenpaa. Paa dette lange Kammer hendede mig 2de fatale Omstændigheder, som vare disse: Jeg havde blandt min Herres Sager i Bevaring endeel Buer med en Kaager fuld af

Piile,

Piile, med hvilke jeg diverterede mig iblandt, med at skyde til Maals, hvorved jeg engang skiød saa feyl, at jeg skiød Piilen ind i saadan omtalt Rosenvands-Flaske, hvoraf der kom et Hull i den forgyldte Flaske, og for at dette ikke skulle komme mig til Last, drevede jeg den indvendige Flaske saaledes, at Hullet blev bedækket af en stor filegrans Blomster, saa at det gik af, uden at blive bekiendt i min Tid. Det andet Slosne var, at jeg skiød igiennem Getterverket efter en Kat, som stod paa et lægere Tag. Denne Kat traf jeg saaledes, at Piilen stod ham igiennem Bugen, hvoraf Katten blev rasende, skreg jammerlig, og løb i største Hast over endeel Tage, og endelig tilsidst kom udfor Taget ned paa Borgaarden, hvor han løb hid og did med megen Skrig. Min Herre, som just samme Tid sad hos sin Broder i hans Audience-Sal, hvis store aabne Dør vendte mod Borgaarden, hvor Katten løb an og skreg, havde talt disse Ord: Dette er vist nok Englis Arbeyd *); thi han nævnede mig aldrig for andet. Jeg slap den Gang for videre Tiltale.

Imidler-

*) Heraf kand sees, at denne Herre besad et særdeles elskværdigt Sindelav, som han ligesaa beviste i mange andre Tilfælde, baade mod mig og mine Medtienere eller Slaver.

Imidlertid tænkte min Herre af en vis Sigelse, at vi Norske forstod paa en egen Maade bedre end deres at tillave Kaffe, hvorfor jeg blev hans Kaffe-Tillaver; men da denne skidne Post ikke harmonerte med Gvarda Golfo, (Klædekammer-Vogter) hvor man mangen Gang om Dagen maatte til Skorsteenen, for at tillave Kaffe, foruden at brænde og stode den fiin, saa blev jeg af Herren befalet, at udvælge af mine Landsmænd en dertil bequem; men da den jeg udvalgte tænkte, at saadan Post kunde i sin Tid foraarsage ham Ophold til Befrielse at komme derfra, naar Losningen skulle skee, saa undslog han sig, og ville heller gaae i svært Arbeyde med andre Slaver, saa udvalgte jeg dertil en Engelænder, som var tagen med en Flensborger Skibs-Capitain. Denne Engelænder fandt sin Regning derved; thi han profiterede maanedlig omtrent 5 Mark Danske. Ved denne Post, Klædekammer-Vogter, forblev jeg min øvrige Slavetid.

5te Capitel.

Hos denne Prinds, ved Navn Selemang, var i min Tid 11 christne Slaver, som vare Hoff-Tienere,

nere, alle klædde i lige Dragt, dog med forskellige Coleurer, som enhver havde Frihed at udvælge, efter sin Gue. Den første eller fornemste var Bassechesack: han har Opsigt, at enhver af de andre christne Tienere forretter, hvad dem tilkommer med Agtsomhed og Hurtighed, og at intet usommeligt passerer. Han har Frihed at straffe sine Medtienere, naar de det fortiener. Den anden Post er Gverda Golfo: (Klædekammer-Vogter.) Det var den Post jeg forestod, hvorom tydelig tilforn er meldt. Den tredie Post er Gverda Letta: han har Herrens Sengekammer i Opsiun, tilreder hans Seng, og maa være tilstæde, for at gaae Herren tilhaande, naar han vil gaae til sengs; thi disse Herrer bliver ikke hos deres Hustruer om Natten, men sover allene i deres egne Gemakker, udenfor Seralliet. Den fierde Post er Gverda Aqva: han har Confecteurer i Bevaring, og maa altid have i Beredskab det bedste og friskeste Vand, naar Herren forlanger at drikke. Den femte Post er Gverda Candelle: han har Voxlysene i Bevaring, og antænder samme hver Aften Han annammer hver Maaned et vist Tal eller Vægt, hvormed han profiterer ligesaa; thi halve og stokker Lys, ja og un-

dertiden heele Lys, sælger han til sin Fordeel. De øvrige 6 Tienere, som gemeenlig ere de yngste og sidst ankomne, har intet noget vist at paapasse, uden kun at staae om Taffelet, naar Herren spiiser, for at bortjage Fluerne, eller og at kiøle ham med en Fiær-Vifte, skye ham Vand at drikke af en Porcellains Spullskaal, og at staae Vand i hans Hænder, naar han toer sig efter Maaltidet, og at gaae med som en Laqvey, naar han gaaer i Haven, til Hestestaldene eller til Seralliet, med fleere saadanne smaae og uvisse Forretninger. Disse 11 christne Tienere nyde alle Klæder af eens Verdie. Sommer-Dragten bestaaer af 2de Skiorter, 2de Sleskærrets Boxer, 4re Demittes Brøstduger, hvoraf 2de ere til baade fremme og bag, saa at de maa trækkes paa over Hovedet, men de andre toe ere aabne fremme, med Silke Snorer og Knapper, en Klædes Troye med halve Ermer, thi Ermene rækker kun til Albuen; dog lader ingen Christen Tiener i Hoffet ofterе sig giøre saadanne, uden første Gang allene, som de maa tage imod, som ubekiendte og nyekomne Slaver; de legger heller noget til, om de haver Raad dertil, og lader dem giøre med lange Ermer, som Vinter-Troyene. Uden-

paa

paa denne sidst ommeldte faaer de endnu een uden Ermer. Samme bruges gemeenlig uden Under-Troyer paa blotte Skiorte-Ermene i den største Varme. Paa disse sidste toe ommeldte Troyer ere Guld-Snorer og Guldtraaed Knapper med Guldtraad Lisser til Knaphuller. Vinter-Klædningen bestaaer af 2de Skiorter, en Klædes Buxe af 3 Alne fiint Klæde, en tillukt Klædes Brystdug, som maa trækkes over Hovedet, een aaben fremme, dito med Guld-Snorer og Guldtraad Knapper og Knaphuller, en Klædes Troye med lange Ermer, ligesaa med Guld-Snorer, Guldtraad Knapper og Knaphuller ned ad fremme, og ligesaa for Ermene fra Albuen til Pulsen, en rod Hue og et Par Pampuser af rodt eller guult Saffian, efter enhvers eget Godtbefindende; hvert Aar et nyt Skierf af Silke og Linnen meleret, omtrent 1 Al. bredt og 8 Al. langt, med Frondser af ½ Alens Længde for begge Ender. Af Klæde har enhver Frihed at udvælge den Coleur, ham behager, undtagen grøn; Den maa ikke bruges af nogen Christen, ikke engang af Tyrkene selv, uden saa er, han kand regne sig af Mahomeds (deres falske Prophets) Slægt eller Afkom. Hver toe Aar faaer

og en Christen Hoftiener en blaae Klædes Yder-Troye med en fast Hætte at kaste over Hovedet for Kulde og Uveyr. Samme Troye er kun af grost Klæde, da de forommeldte ere af Klæde til 3 Rdlr. Alen. Denne sidst omtalte Troye rekker kun en halv Alen neden for de andre Troyer. Hvert Aar bekommer man i alt 12 Par Pampuser. Foruden alt dette, leveres enhver Hoftiener hver Maaned 2 Pund Grøn-Sæbe til sine Linnen-Klæders Toing, det man selv maa besorge, og hvortil man gemeenlig finder og bruger en af de Christne Slaver, som desimellem gaaer i Slaverie med at bære Bygnings-Materialier af Kalk og Steen med deslige. Endnu holdes en Tiener, som gemeenlig udvælges af de ældre Slaver, og som faaer kun en ringere Klædning af Verdie; Den bærer Maden fra Serallier, hvoraf Beyen og Prinserne med de Christne Hoftienere spiser. Samme Person har i Bevaring paa sit Logie, Ost, Oliven, Olje, Edikke, med Frugter og ferskt Brod, hvorhen de Christne Hoftienere indfinder sig om Morgenen, og tager sig deraf Frokost, enhver hvad de lyster. Endnu foruden disse ommeldte Hoftienere, som alle ere Christne Slaver, havde min Herre 6 unge Re-

negarder,

negarder, som med Billighed kunde kaldes Hoff-Passier. Samme Renegarder ere unge Christne Slaver, som antager den mahomedanske Religion; De har slet intet at udrette, og faaer et meget smukt Leverie. Sommer-Dragten bestaaer af Damaskes Troyer med brede Guld-Tresser besat, fiine Hollandsklærrets Buxer, pure Silke Skierfer med coleurede Silke Turbaner paa Hovedet: enhver af dem en smuk Ride-Hest med kostbart Ride-Toy, et Par Pistoler, med Sabel og meer. Disse rider næst og omkring Herren, naar han er til Hest, og har ligesaa en smuk lad Musket liggende over Sadelen. Uden disse, holder Herren endnu en ældre Renegard, som gemeenlig er en Person af god Indsigt og Forstand; thi samme har, i Herrens Fraværelse, at befale saa fuldkommen, som Herren selv.

6te Capitel.

Udi min Slavestand, som bestod i 3 Aar, 2 Maaneder og 25 Dage, var mine Forretninger, som beskrevet er. Jeg manglede intet, uden Friheden. Al min Sorg bestod i Længsel til mine Forældre, Venner

Venner og mit Hiem; Ja det Haab, vi havde om Friheden, gav os Glæde midt i Sorgen, under nogle Flasker god Viin, som vi hemmelig og paa hemmelige Steder fortærte, trøstende os selv ved de Ord. Giv Fangerne Viin, at de ikke vansmægter i Fængselet.

Strax efter vi vare tagne til Slaver, eller opbragte til Tunis, haabede vi, 5 a 6 Maaneder derefter at see os udløste, eller frieklobte af den Danske Slave-Casses Capital, men det gik langt anderledes; thi et heelt Aar løb forbie, inden vi horte det mindste dertil. Da saadan Tid var forløben, kom endeligen Commissionen at udløse os i en riig Jodes Hænder i Tunis. Denne han skulle accordere om vor Udløsning; Han var, til vor Ulykke, en Jode, som der til Lands er kun ringe agtet, og ikke tor, om han end bedre veed, tale dem imod, (Beyen og Prindserne,) men kuns tale dem efter Munden. Vore Herrer vare saa urimelige, at de begierte for hver Person 1000 Venetianske Zechiner eller Hollandske Ducater, og for vor Capitain dobbelt, eller 2000; og endelig ville min Herre (den yngste Prints) ikke frigive mig for Penge, men absolut ville for mig have et Par af de smukke-

ste

ste og største Holsteenske Heste, og ligesaa et Par Oxen af samme Slag; Dette kunde Joden ikke driste sig til at forestille min Herre, som noget ugiorligt. Der gik megen Tid bort, forend man noget hørte om dette deres urimelige Begier, og endnu beholdt Joden Commissionen at accordere om os, men altid blev det ved det samme. Tilsidst skrev vor Capitain selv til Kiøbenhavn, og forestillede dem, at, hvis det skulle komme til Ende med os, maatte Commissionen fratages Joden, og gives den i Tunis værende Hollandske Consul i Hænderne. Dette skeede og. Den Mand var i Hoffet i megen Hoyagtelse, torde tale og forestille dem Umueligheden, hvorfor de tilsidst fandt sig i at lade de i Arbeyd gaaende Slaver, tilligemed Capitainen, friktobe for saadan Priis, nemlig: Vor Capitain for 1000 Venetianske Zechiner, Styrmanden 500, Tommermanden ligesaa 500, og for hver af de andre 200 Zechiner, med Løfter, at vi andre om en gandske liden Tid skulle ligesaa frigives; men, ak! hvor smertelig maatte vi see paa, at disse vore frigivne Landsmænd bekom deres Friheds-Pass. De bleve frigivne 4 Maaneder forend jeg. Den Hollandske Consul arbeydede idelig

paa

paa vor Befrielse. Han vandt og saa meget igien, at 3 af mine Medbrodre, som var Hoftienere, bekom sin Friehed 1½ Maaned forend jeg. Dette smertede os igienværende meget paa nye. Endelig kom den Dag, han og vandt os 5 sidste frie. Jeg tænkte ikke paa Frieheden den Tid; thi jeg var kommen i al for stor Yndest hos min Herre. Han undte mig gierne Frieheden, men derhos ikke kunde finde sig i at give mig den. Jeg var samme Tid meget bedrøvet og melancolisk, men en Aftenstund den 5te November 1750, da jeg sad for mig selv og smøgede en Pibe Tobak paa et Værelse, hvor de andre Christne Hoftienere havde deres Sengeleye og Kister, var tilstæde hos min Herre, hans Broder Mehammet og hans Farbroder Morat. Denne sidste var en Mand paa 40 Aar. Han havde annammet af den Hollandske Consul 500 Zechiner, som en Foræring, og for at overtale Herrerne til at friegive os; thi samme Prints var meget elsket af sin Broders Sønner (Printserne, vore Herrer.) Han havde samme Aften talt om mig, til min Befrielse. Endeel af mine Medtienere stode hos dem til Opvartning. Jeg blev paaraabt, at komme til Herren, thi han kaldte paa mig. Jeg

greb

greb strax i Lommen et Stykke Mastick og tyggede, for at fordrive den Aande, som helst Tobaksrogen foraarsager; thi vi havde altid saadant tilreede, eftersom Herren hverken fordrog ond Aande, Sveelugt, eller smudsige Klæder. Da jeg kom ind, forestillede jeg mig meget nedslagen og bedrøvet, som jeg altid tog i Agt at være længe for den Dag, i den Tanke, at bevæge ham til at friegive mig. Jeg ventede paa, hvad Herren havde at befale, men han taugde gandske stille. Hans Broder Mehammet tog endelig Ordet, og sagde til mig: Gak hen og tak din Herre, som nu i Aften giver dig din Friehed! Jeg stod lidt, ligesom jeg ikke troede dette behagelige Ord, indtil Herren selv med en meget behagelig og alvorlig Miine med Nik tilstod det, hvorpaa jeg strax nærmede mig, for at kysse Herrens Fod, som giøres altid af enhver ringe Stand, som haver noget besynderlig at takke for, men Herren trakte Foden til sig, og rakte mig Haanden at kysse. Jeg fældede ved det samme nogle Taare, og det manglede kun lidet paa, at Herren selv havde giort det samme; thi han talede ikke et Ord, men kun saae paa mig, som een, der var betagen af Sorg eller Glæde. Jeg blev strax lidt munter igien,

igien, og spurgte ham, om det maatte være mig tilladt, Morgenen derpaa at gaae til Staden, hvorpaa han svarede: Reys du; men kom op igien og annam dit Friepass og en Billiet, hvorefter du skal annamme lidt Proviant til din Reyse. Jeg kyssede ham atter paa Haanden, vendte mig og gik bort; Men forend jeg kom til Porten, omfavnede en mig meget kier Ven af Glæde: Han var en Holsteener Styrmand, fød i Emerlef, tagen med en Flensborger Skibs-Capitain, navnlig: Martin Flor. Samme Styrmand var nyelig antagen til Hoftiener hos min Herre. Ved hans Omfavning kyste han mig og gratulerede mig, som foraarsagede de trende nærværende Printser en Forundring. De havde ikke ventet, at han havde i deres Nærværelse og i samme Sahl viist sin Glæde, men han var ligesom betagen af Glæde, og ikke sandsede sig selv, hvor han var. Han tænkte derhos: at eftersom de friegave os, saa kunde han og snart vente at blive frikiøbt og losgiven; Thi forend vi alle først tagne Danske vare udloste, kunde der ikke tales om dette Flensborgers Skibs Mandskab. Jeg reyste Morgenen derefter til Staden Tunis, for at besøge gode Venner, og

forblev

forblev den følgende Dag og Nat i mit antagne Logement hos en skotsk Mand som holdt Vinhuus og Herberg for Fremmede. Morgenen mod Middag igien, som var den 8de November, gik jeg atter til Hoffet i Bardo, jeg bekom da hos Herren det belovede Pas, med en Billet, hvorefter jeg i Tunis annammede haardt Hvedebrød, Olie, Smør, Oliven og Edike. Min Ranson var den 6te Novembr. min Herre leveret, jeg tog derpaa Afskeed med alle mine Medtienere og Venner i Bardo, og reyste samme Dag den 8de i Compagnie med mine andre 4re Landsmænd, som blev frisagt med mig af deres Herrer, tilligemed en ung Dreng fra Flensborg, som kun havde været Slave udi 7 Maaneder; hans Opførsel giorde, at hans Herre, Beyen selv, ikke kunde lide ham. Den Hollandske Consul blev derfor tvungen at fribiob ham med os, som var Drengens store Lykke, thi havde han ikke bleven ranſoneret, saa troer jeg forvist, at samme Dreng havde bleven ihielslagen under deres Pidsker, eller og af Frygt for Døden bleven en Tyrk eller Mahometan; thi der boede intet Godt hos ham. Denne ryggesløse Dreng fulgte med os indtil Kiøbenhavn. Vi var altsaa alle 15 Personer frikiobt og betalt

med 4900 Venetianske Zechiner (Ducater) med beregnet den Foræring som maatte gives Beyens Broder Morat, som overtalede Beyen selv med Prindserne at frigive os som tiente i Hoffet. Vi 5 Norske, glad og fornøyet, inviterede samme Aften nogle Venner til os i vort Logement, hvor vi med dem fornøyede os med Musik, god Spise, Kaffe og Viin Natten over, indtil Morgenen den 9 November. Vore Musikantere vare frie Slaver, fødde paa Eyland Tabarca. En Frie-Slave kaldes en, som vel er Slave, men giver aarlig en Afgift til Beyen for at arbeyde for sig selv, eller ernære sig af hvad de kan, hvoraf ere mange i Tunis, og der formedelst, at da Eyland Tabarca blev indtagen af Tuneserne, befandtes derpaa 1400 Menneſker af Mænd, Qvinder og Børn, som alle bleve Slaver, disse have meget formeeret sig i Tunis, blandt samme ere mange Haandverks-Mænd, endeel af dem holder Viinhuus, de skienker saavel for Mahomedaner som Christne, og naar en Tyrk ikke haver at betale med, saa kalder kun den Christne Vert sine nærhos boende Med-Colleger til sig, og afklæder Tyrken et eller andet til Betaling. Disse Tyrker tor derfor ikke klage, af 2de

Aarsa-

Aarsager, først fordie han ikke bor, efter Alcoranen, drikke Viin, andet fordie Overdianbacien, som er øverste Opsynsmand over de Christne Slaver, og som skal forsvare de Christne Frie-Slavers Rettigheder, altid maa assistere dem for Overlast af Tyrkerne.

7de Capitel.

Aar 1750 den 11te November reyste vi fra Staden Tunis med en Barcha ned til Castellet Guletta, hvor vore Passer blev efterseet, og derfra videre ombord paa en Fransk Setie, (Skib) hiemmehørende i Marsilien, som laae seylfærdig til Livorno; den 18de samme Maaned gik vi Seyl fra Tunis Reed; den 19de ankom vi til Ladepladsen Biserta, hvor vi indtog Erter, Bønner, Canari-Fuglefrøe og endeel Uld-Sække; den 23de gik vi Seyl fra Biserta, og endelig ankom den 6te December til Livorno; paa Reysen fra Biserta til Livorno slog Tordenen i Skibet, hvorved endeel af Mandskabet som sad under Dækket, blev for nogle Minutter gandske lame; vi maatte og for contrarie Vejr løbe ind i en Havn paa Corsica, Florenzo kaldet,

Ved samme Skib var og en anden Passager, som var en ransoneret Neapolitaner; om samme vil jeg melde følgende sandfærdige Historie: Da vi, efter at have holdt Søen temmelig længe for contrair Vind, blev mellem Skibs-Mandskabet megen uanstændig Tale og Suurseen paa os, som Nordmænd og Lutheraner, da de dog udi de første Dage vare baade høflige og tienstagtige, maatte vi dog tilsidst høre af dem, at vi Lutherske vare Aarsag til den langvarige contraire Vind og stormende Veyr; den eenfoldige omm.ldte Neapolitaner brød endelig ud med disse Ord, thi Samvittigheden vaagnede hos ham: Jeg har heller vist nok Skylden, sagde han; thi jeg har været Capitappens (Veyens Seilbevarer) Slave, og været brugt til at reenholde hans Værelser, samt til at bære Brænde og Vand; men da min Herre søgte oftere sine Medhustruer end sin Frue, saa annomerede hun mig at betiene sig i Steden for sin Mand, hvilket jeg og giorde min gandske Slavetid. Til Vidnesbyrd paa, at samme er Sandhed, sagde han videre, vil jeg vise Eder, hvad hun forærede mig ved sidste Afskeed: Han gik derpaa til sin liden Kiste og optog af samme Foræringen og viiste for alle, en

fuldkom-

fuldkommen stor Guld-Ring, hvorudi var indfattet en Diamant og 2de smaae Rubiner, et Noste Vidgarn og 2de Pulvere i Papiir, som han skulle indtage paa Soen, men haode intet endnu af samme forbrugt. Skibsfolket fældede strax denne Dom, at alt med hinanden maatte strax overbord kastes. Den eenfoldige Neapolitaner fandt sig strax deri, og udi alles Paasyn kast de det alt i Soen; men Veiret og den contraire Vind vedvarede som for. Endelig ankom vi til Livorno, som sagt er, den 6te December. Skulle jeg give Portrait af samme Person, saa var han vel en Guds Skabning, men derhos, om saa maa siges, ligere en Babian end et Menneske; alligevel kunde hans Huusfrue, som var en fornemme Dame, finde Behag udi ham. Denne Stakkel var af Forstand ikke at ligne med en fornuftig Skabning, men heller lignede et uskyldigt Creatur.

Den 8de December gik vi ind i Lasarette i Livorno, for der at udligge de bestemte 40 Quarantindage. I værende Dage bekom hver Person af os til Underholdning hver Dag 2 Paul, det er omtrent 24 Skilling Danske, saaog blev hver Person leveret 43 Paul og 10 Gras, hvilket blev saaledes

beregnet: Til en Hat 3 Paul, en Hue 3 Paul, en Skiorte 7 Paul og 4 Gras, en Troye 6 Paul og 4 Gras, en Buxe 12 Paul og 4 Gras, et Par Stromper 3 Paul og 6 Gras, et Par Skoe 7 Paul og 4 Gras, et Par Skoespænder 1 Paul. Quarantinen forlob med Fornoyelse. Der udkom imidlertid mange af Staden til Lazarette, for at see os ankomne friekiobte Slaver i vores smukke africanske Hof-Leberie. Da Quarantinen var til Ende, bekom vi atter til Klæder 40 Paul. Udi de faa Dage, vi opholdte os i Staden Livorno, reyste jeg med 3 af mine Landsmænd for Plaicier udi Caret til Staden Pisa; dog skeede denne Plaicier-Reyse meest for at giore 3de gode Venner Compagnie et Stykke paa Veyen til Genua. Udi Pisa blev vi Natten over, og reiste Dagen derpaa igien til Livorno.

Efter at vi havde faaet vores Italienske Reyse-Pass af den Danske Consul i Livorno, bekom vi af den Kiobmand, vi var adresseret til, hver af os 130 Paul og 4 Gras, tilligemed et Brev til Madame Dreyer og Ortmants Contoir i Amsterdam, med Formaning, at reyse uden Ophold. Ved Afskeed hos den Danske Consul, bekom vi hver til Foræring 6 Paul og 5 Gras. (8de

8de Capitel.

Aar 1751, den 13de Januarii, gik vi bort fra Livorno til Fods over Florentz a), Lugano, Bologna, Modena b), Regio, Parma c), Borgo St. Domin,

a) Udi Florentz tilkiøbte vi os 3 Par Pistoler med Kugler og Krudt, hvoraf vi tog hver sin, for i første Nøds Tilfælde at forsvare os mod Rovere, som paa disse Grendser findes i særdeleshed.

b) Udi Modena og Regio fik vi ikke Tilladelse at komme ind i Staden, men maatte gaae uden om Stadens Mure til den reale Landevey igiennem dyb Snee, og veed jeg ikke, hvorfor det skeede.

c) Mellem Borgo St. Dominico og Parma traf vi 3de Rovere, dog giorde de os ingen Skade. De udforskede os kun, om vi havde Penge, ved at vise og tilbyde os adskilligt Guld-Arbeyde, som de havde til fahls for ringe Kiøb, efter deres Sigelse. Samme var indfattet med Juveler; men om det var virkelig Guld og ægte Juveler, lader jeg staae ved sit Værd. Havde vi buden dem paa samme, tænkte vi, at de saaledes kunde tænke, at vi havde Penge, men vi foresiilte os for dem, som fattige Betlere, som vi og saae ud at være, hvorfor de endelig forlod os. Vi mødte derefter 6 Ryttere, som adspurgte os, hvad Vey de 3de Personer havde taget? Da vi havde un-

Domin, Florentiola, Piacenza, Casala, Lodi d), Marignano, Milano e), Como Lugano, Bellentz, med mange og adskillige smaae Stæder f), og ende-

derrettet dem derom, satte de i fuldt Løb efter dem, indhentede dem og førte dem fangne ind til Florentzvola, formedelst en Adelsmands Vogn, som de havde plyndret.

d) Da vi vare ankomne i Herberg til Lodi, fornam vor Vert, at vi var forsynet med Pistoler, som er strængelig forbuden at føre med sig i Herberg paa de Grendser. Vi maatte derfor uden Ophold barbeenet ud af Huuset; dog ledsagede hans Søn os i stum Mørke til et stort Huus, kaldet Malteser-Riddernes Herberg, hvor ingen Inqvisition angaaende fremmede Reysende skeer; men i dette Herberg kostede os vort Maaltid med Leye og lidet Viin 2 Rdlr. for hver Person.

e) Udi Milano solgte vi alle 6 Pistolerne for gandske ringe Værd, og det formedelst den store Hazard vi var udi med dem, og af Frygt for at komme paa nye i Slaverie; men store Kaarder, Sabler, med andre store Gevæhre eller Verger, er tilladt, men intet Verge, som hemmelig kand skiules under Klæderne.

f) Mellem et Stæd, kaldet Irriol, og et andet Stæd Orsarra, maa man passere et høyt Bierg, kaldet St. Gothardis. Naar samme Bierg passeres, og man er paa det høyeste, finder man et Hospital og et Giestgiverie, hvor man kand faae alt godt af Mad og Drikke til Forfriskning

lig den 4de Februarii over Lucerner-Soen til Lucern, som fra først til sidst (fra Livorno til Lucern) skal, efter vore havde Verters og Medreysendes Sigende, samt den derover holdte Dag-Bog, blive . . . 94½ Lydsk Miil.

Den 5te Februarii gik Reysen videre fort til Fods fra Lucern, indtil vi den 24de samme Maaned ankom til Coln, efter at have passeret Zopfingen, Basel, Obernheim, Strasburg g), Gernsheim, Lauterburg, Germersheim, Speir, med mange andre Stæder og Landsbyer, af hvilke jeg udelader alle de Navne, jeg ikke kand finde i nogen Geographie, hvortil kand være Aarsag, at samme

for Penge. Derfra passerer man en jevn Dal, som paa begge Sider har meget høye og stryle Bierge, der jevnlig ligger bedækket med Snee, hvorfra vælter ofte saa meget Snee ned, at de Reysende derunder ofte finder deres Gravsted, hvorfor Verten i Irriol maa advare de Reysende, naar Tid er at reyse. Han er gemeenlig, eller maa være saa kyndig, at han om Morgenen maa nogenlunde kunde see, hvad Vinden samme Dag maa blive, hvorefter de Reysende kand rette sig.

g) Forend vi ankom til Strasburg, passerte vi et Stæd, kaldes Olten. Da vi der i Stadsporten havde fremviist vore Passer, bleve vi adspurgte, om vi ville tage imod

Stæders og Landsbyers Navne ere mig ikke saa accurat sagt og udtalt, som de burde. Den gandske Vey fra Lucern til Coln h) skal udgiøre, efter Opgivende, , , , 79½ Miil.

Den 26de dito fra Coln paa Rein-Strømmen med en Skiøyte forbie Dysseldorf, Kayserwerth,

---

Almisse? Vi svarede med Ja; dog for kun at see, hvad Almisse vi skulde nyde; thi vi havde, GUd være Lov! det ikke behov. Vi blev derfor ledsaget af en Staaderfoged hen til et Huus, hvor vi hver bekom et Brød af 2 Skillings Verdie og 4 Skilling i Penge, men derhos maatte følge Staaderfogden ud igiennem den anden Stadsport, for videre at fortsætte Reysen, og ikke gaae om i Staden for at betle, som de frygtede for vi skulle have giort.

h) Udenfor Staden Coln tog vi Herberg udi et Giestgiverie, hvor der og var et stort Genever Brændeviins-Brænderie, og hvor det bedste Colniske Genever brændes. Følgende Dag den 25de Februarii blev vi der beliggende, og imidlertid gik til Staden Coln og accorderede os ind paa et Fartøi, som skulde gaae ned paa Reinstrømmen til Thil. Paa samme Fahrtøy var omtrent 30 Passagerer af allehaande Slags Folk og Nationer; Der var ikke Dagen lang, formedelst de mange Slags Discurser af alle Slags Materier.

werth, Emmerich, Nimwegen til Tiel • 33¼, hvor vi ankom den 28de Februarii.

Den 1te Martii til Fods fra Tiel til Utrecht • • • 5½.

Samme Aften ved Natskioyten til Amsterdam • • • 6¼.

hvor vi ankom den 2den Martii om Morgenen Klokken 6½, efter at have aflagt til Lands og Vands • • 218¾ Miil.

9de Capitel.

Da vi var ankommen til Amsterdam, lod vi os melde paa det Contoir, hvortil vi var adresseret. Vi blev derpaa ledsaget til et Logement paa Kampehoft, kaldet det Holsteenske Herberg, hvor vi forblev udi 3 Dage, og der bekom Mad, Drikke og Leye. Imidlertid bekom vi hver Person til Mands 2de blaae og hvide Skiorter, en bruun Sartges Troye, 2 Par Ulden Stromper, et Par Skoe, en valket Hue, et Hals-Torklæde, et Lomme-Torklæde, et Pund karvet Tobak og en Kande Genever. Den 5te Martii gik vi fra Amsterdam med

en

en Hollandsk Smakke, for at fortsætte Reysen til Kiøbenhavn; men maatte den 13de Martii løbe ind i Selse, (en Havn øster paa Norge) for en Storm af Syd-Øst. Den 28de dito gik vi derfra ud igien til Sees. Den 1te April ankom vi til Helsignor, hvor vi skulde gaae fra Skibet. Vi gav derpaa vor Skipper et Bevis paa, at vi havde været inden hans Skibsborde udi 27 Dage, og havde bekommet Ophold lige med hans Matroser, da vi dog underholdt os selv udi de 14 Dage, vi laae vindfast udi Selse.

Den 2den April gik vi fra Helsignor til Kiøbenhavn, 6 Miile, til Fods. Den 3die dito var vi paa Raadstuen, for at lade os see for Raadet, at vi, som vare udløste, vare og ankomne til Kiøbenhavn. Den 5te April bekom vi hver af Slave-Cassens Directeurer 2 Rdlr. til Ophold i Kiøbenhavn og Reyse-Penge, tilligemed et Reyse-Pas paa at reyse hvorhen enhver lystede. Naar nu det eene med det andet fra først til sidst sammenregnes, saa sees, at jeg har kostet af Slave-Cassen den Summa 647 Rdlr. 1 Mk. 8 ß., som nærmere sees af følgende Beregning:

Min

Min Ranson i Tunis 237½ Venetianſk Ducat		593 Rl.	4 Mk.	8 ß.
I Livorno til Klæder forſt 42 Paul 22 Gras		5	2	12
25 Dage i Qvarentin a 2 Paul		6	1	8
Efter Qvarentinen atter til Klæder 40 Paul		5		
Reyſe-Penge til Amſterdam 130 Paul 4 Gras		16	1	12
Logiment og Klæder i Amſterdam for		12		
Fra Amſterdam til Kiøbenhavn Paſſager-Penge		6	3	
I Kiøbenhavn til Ophold og Reyſe-Penge		2		
Summa		647 Rl.	1 Mk.	8 ß.

Den 5te Maji gik jeg fra Kiøbenhavn med en Byſe af Kiøbenhavn, og ankom til mit kiære Fædreneland og Fødebye, og forefandt mine Forældre med Sødskende alle med Hilſen, ligeſom jeg reyſte fra dem. Enhver kand foreſtille ſig, hvad Fornøyelſe der var mellem Forældre og Sødskende; thi jeg fandt dem, ſom ſagt er, alle med god Helbred, ligeſom

gesom jeg forlod dem; Langt anderledes var fortalt, som var følgende Tragedie:

Et Skarns Menneske, en Styrmand af Norge, havde Fiendskab til en af mine Medbrødres Broder, hvis Styrmand han havde været, fortalte paa et offentligt Vinhuus, at han havde i Amsterdam seet 3de Norske friekiøbte Slaver, der blandt andre var ankommen, som Tungen var af Barbarerne udskaaren paa, saa at de ey kunde tale; men skrev deres Navne med Kride. Een af disse, gav han for, var hans hafte Skippers Broder, den anden jeg, og den tredie en Kiøbmands Søn, hvis Navn han og opgav. Dette Skarns Menneske vidste, at forommeldte Skipper, med mange andre honette Mænd, søgte samme Vinhuus, saa at han tænkte ved dette Spargement at have revangeret sig paa benævnte Skipper. Enhver kand slutte, hvorledes mine Forældre med Sødskende, saavel som de andre Venner maatte være tilmode.

Reysen fra Livorno til Amsterdam, som beløb sig til 48 Dage, indberegnet 5 Dage, som vi laae stille for sterk Uveyr af Vind og Sneedriv, kostede os pr. Person 15 Rdlr. 5 Mk. 10 ß., som

er

er 2 Mk. for hver Dag; Det er at merke: at Reyse-Pengene, vi bekom i Livorno, gik til paa 2 Mk. og 2 ß. nær.

10de Capitel.

En Maaneds Tid efter at jeg var opbragt og giort til Slave i det Tuniske Hof, blev fire Christne Slaver, fodde Italienere, henrettede med Sverd, fordi de vare bortrømte, og havde forsynet sig med nogle af deres Herrers Sager; derimod blev en af sammes Compagnons, en fod Spanier, løst af sine Lænker og hensadt til sin forrige Post, Guarda Golfo, (Klædekammer-Vogter) fordi han slet intet havde taget med sig af sin Herres Gods, men havde ladet sit eget bedste blive efter. Denne, da han blev opført for sin Herre udi Lænker, fældede Herren strax Dommen, nemlig: at føre ham ud og henrette ham som de andre! Spanieren, uforsagt, faldt paa Knæe, sagde derhos: Jeg er villig at døe; dog giv mig først Tilladelse at tale kun faa Ord, som han og bekom. Han foreſtillede da Herren kort, dog grundig, med stor Veltalenhed, om

om ikke Herren selv, hvis han var en Fange, med denne der brugbare Compliment: Salvo Testa de voy Signorio (Det Gud bevare Dem fra) vilde søge sin Frihed? thi saaledes ere alle Christnes Natur, hvilket Herren bifaldt; For det andet, sagde han: Jeg har været hos dem, min Herre! i saa mange Aar, og har været betroet Deres Gods af mangfoldig Slags med mange presieuske Sager; det alt skal findes, indtil en Naals Verdie. Ikke dette alleneste; men endog skal Herren finde det, jeg selv har eyet, som jeg af Eders Goddædighed har forhvervet mig, af myntet Guld, Guld-Ringe og mit Uhrverk. Dette giorde saadan Inpression paa Herrens Hierte, at han strax paa samme Tid lod afløse hans Lænker, og satte ham til sin forrige Post. Disse Slavers Flugt var skeed paa de Christnes første Paaskedag, og det ved en Leylighed, som jeg til Beyens og Prindsenes Berømmelse tydelig vil beskrive: Naar de Christnes Paaske og Juulefæst indfaldt, blev enhver christen Tiener (Hof-Tienerne) given 3de Piaster, det er 1 Rdlr. og 3 Mk. Danske, og tilladte, Paaske saavel som Juule-Morgenen, at ride til Staden (Tunis), hver paa en smuk Muul-Æsel. For, bag og ved Siderne

derne af denne Forsamling gik andre ordinaire christne Slaver med Regelse-Kar og Rosenvands-Flasker, som de besprængede de mødende Tyrker med. I Staden var udi et vist dertil bestemt Huus hensendt af Herrerne en stor Mængde af alle Slags Mad og Frugter; og hvad videre dertil blev forbrugt, blev ligesaa af Herrerne betalt, saa at de christne Hof-Tienere ventede paa Paaske- og Juuledag, som paa en Jubelfæst. Ved saadan Paaskedag romte 14 christne Slaver paa følgende Maade: En Genueser, en kunstig Uhrmager, var kommen til Tunis af frie Villie, og tilaccorderede sig en stor Aars-Løn, og forbandt sig til at forblive der udi 3 Aar. Da de 3 Aar vare forbi, vilde han reyse hiem igien; men han maatte, imod sin Villie, endnu indgaae at forblive udi 3 Aar. Da de 3 Aar atter vare forbi, blev han atter nægtet at reyse bort, som giorde, at han ansaae sig ligesom udi Slavestand. Da nu denne Uhrmager har været en meget invensieuk Mand, saa tænkte han strax ens paa Middel at komme derfra, og det paa en forunderlig Maade. Hans Verksted, som jeg ofte har seet og været udi, var kun liden; Vinduerne vendte mod en smuk Have, den bagerste Veg

stodte til en stor Kielder, som aldrig blev brugt. Af saadanne Kieldere ere mange; thi heele Hoffets store og fornemste Værelser ere ovenpaa ledige Kieldere opførte; ja man kand ikke observere udvendig saadan forunderlig Bygning, uden ved først at legge Mærke til, at man opgaaer allerførst ad endeel store Marmor Trappesteene, hvorpaa man gaaer ind paa en meget stor Borgaard, hvoraf man gaaer horizontal ind i alle de deromkring værende Værelser. Uhrmageren huggede et Hull paa den Veg, som stodte til Kielderen fra sit Verksted saa stort, at han magelig kunde baade komme ind og ud igiennem samme. For at skiule samme Indgang, hang hans Kappe med mange adskillige andre smukke Klæder paa samme Veg, for at skiule Hullet, saa at Prindserne, som ofte besøgte ham, aldrig observerede samme Indgang til Kielderen. Udi denne Kielder byggede han et Fartøy, som kunde bierge 16 Mand, saaledes, at enhver Planke, ja ethvert Stykke af Stilk og Stavn, Roer med Roe-Bænke ꝛc., bestod af Stykker, som i Hast, efter hossatte Mærker, med Jern Skruer kunde sammensættes. Dette Fartøy pakkede han ind udi endeel dertil indrettede Kister. Imidlertid søgte han

Compag-

Compagnons, som han forsikrede Friehed med dette sit inventerte og curieuske Fartoy. Han fandt og slige Bovehalse, som vovede baade Liv og Blod for Frieheden. De bleve samlet til 15 Stykker med Uhrmageren selv. Faa Dage for Paaskefæsten lod han hemmelig bortføre sine Kister til Stedet, som dog, efter hans Foregivende, skulde føres til Staden Tunis; men Stedet, hvor Kisterne bleve henbragte, var ved Strandkanten, en halv Miil fra Soe-Castellet Guletta. Da Paaskedagen kom, reyste dette Compagnie hemmelig fra deres andre Kammeratere, som og vare Slaver, til Stedet ved Stranden, hvor deres Flugt skulde skee fra, til det nær hos liggende Christne Eyland, Bantalaria kaldet, som i klart Veyr kand sees fra Soesiden ved Tunis. De satte Fartoyet sammen udi største Hast som skee kunde; men da de vare om at skulle skruve altsammen vel tæt til hinanden, kom endeel Mohrer, som ere Landets Bønder, til Stranden, for at see hvad der passerede. De Christne skuvede af Frygt straxens deres Fartoy paa Vandet, steeg i det og skuvede sig fra Landet, i Haab, der at sammenskruve det øvrige, men Vandet løb ind paa mange Steder, saa at de in-

den faa Minutter vare færdige at siunke. Mohrerne (Bønderne) fornam strax, at de vare flygtende Christne, hvorfore de skiøde med Skarp efter dem. Imidlertid druknede Uhrmageren, som Inventor af Fartøyet, med endeel andre; de øvrige, som kunde svømme, maatte paa nye lade tage sig til Slaver; thi helst havde de blevne ihielskudte paa Vandet. De bleve derpaa bagbundne og førte igien tilbage til deres Herrer og sluttede i Jern, som helst aldrig skeer med nogen christen Slave, uden for en Misgierning Skyld. Dagen efter blev strax nogle, uden Forhør, henrettet, og atter bleve 4re, en kort Tid efter vor Ankomst til Tunis, henrettede med Sverd, som tilforn sagt er. Denne de Christnes Flugt giorde, at de christne Hof-Tienere aldrig bekom saadan Paaskefriehed meere; dog beholdt de al den samme Friehed inden Hoffets Muure udi et stort Værelse. Jeg erindrer mig meget vel, at Prindserne af Nysgierrighed kom til os, for at see paa vor Adfærd. Ved saadan Leylighed drak vi deres Skaal, kastede derpaa vort Drikke-Karr mod Veggen itu. Samme var ikke kostbare; thi de vare af groft Steentøy, skabte som en liden Studser; Kort sagt: Vi giorde paa den Dag i deres Nærværelse alt

hvad

hvad vi lystede, med Dands, Sang og Musik. Mad og Viin havde vi i Overflodighed, til at oplive os med; dog var Kortspil reent forbuden at bruges.

IIte Capitel.

Et Aars Tid efter vor Ankomst blev en Prinds stranguleret; det er: qvalt med en Strikke; Det er og der den hoyagteligste Død, man kand give en fornem Person. Sagen var saaledes: Den gamle Bey, som regierede i min Tid, havde slagen sig til Regimente, og da han indtog Staden Tunis, flygtede den forrige Bey med sin Søn eller Prinds til Algier; men Sønnen efterlod sig i Seralliet en liden Søn, som ved samme Leylighed ey kunde medtages. Denne Prinds, da han var 14 Aar gammel, maatte døe, fordie han var en ret Arving til Tunis; De frygtede for, at, naar han blev ældre, han da kunde komme til at practisere sig ud af Seralliet, og faae Tilhængere, hvorfor de endelig resolverede til at tage ham af Dage, som gik saaledes til: De 2de yngste Prindser, Mehammet

og min Herre, Selemang, gik til Sieralliet, anmodede den unge Herre at gaae med sig i Haven og besee Hæstene i Stald-Rummene, hvoraf slige Herrer gior sig en stor Fornoyelse, naar de helst har, som disse havde, særdeles smukke Heste; men den unge Prinds, som forstod deres Hensigt, svarede koldsindig: Hvorfore have I ikke myrdet mig for? Hvorfore toge I mig ikke bort i Vuggen, da jeg mindre kunde skionne? Jeg veed eders Meening; Jeg gaaer villig med; det hielper mig ikke at sætte mig mod eders Magt; Jeg gaaer uskyldig til Døden. Han bad derpaa sin Moder et Farvel, tillige med de andre i Sieralliet værende Damer. Vi horte paa Borgaarden hos os den store Hylen af Fruentimmerne i Sieralliet; thi der var kun een Muur imellem. Han kom derpaa op af en Trappe fra Sieralliet med Prindserne, Mehemmet og Selemang, over Borgaarden og gik lige med dem ned ad en anden Trappe til Haven, uden at ville træe ind i deres Nærværelse, hvor han aldrig havde været. I Haven stod hans Liigkiste med meget kostbart Linnen Toy til reede. De lod udbrede et kostbart Dækken, som de sidde paa, naar de gior deres Bon, eller forrette deres Andagt. De bad

ham

ham derpaa at giøre sin Bøn og berede sig, da hans Time var kommen, han maatte døe; men han nægtede det med de Ord: Min Bøn har jeg allerede giort i mit Hierte; Da de da ikke kunde formaae ham dertil, vinkede de ad nogle Christne Hof-Tienere, som derom tilforn var underrettet. De laae ham Strikken om Halsen, den han villig tog imod og sadt sig paa Rumpen ned paa Dækkenet, hvorpaa de Christne strax qvalte ham, mens andre holdt ham i Arme og Been. Da han var død, blev han afklæd og ifort sit Liigtøy, og lagt i Kisten, som strax blev tilslagen. De Klæder han havde paa sig, blev dem til Bytte, som qvalte ham. Saaledes var denne uskyldige Prindses Endeligt.

12te Capitel.

Min Herre fattede engang den Tanke, at forskaffe sig Canariefugle-Unger, hvorfor han lod indrette et lidet Kammer, som en Due-Klæve stort, hvorudi han indlod 40 til 50 Canariefugle, uden at vide hvor mange af hvert Slag der var, under min Opvartning, men aldrig bekom Herren en Unge;

de

de sloges og droges hver Dag. Jeg hentede hver Dag næsten, eller naar jeg syntes, fra Seralliet en Sukkerbrød-Kage, hvoraf jeg skulde give Canariefuglene noget hver Dag, men jeg spiiste og selv deraf.

Jeg skieldede engang en gemeen Mohr, som var Portner, (hvoraf vare mange, som alle vare Livegne eller kiøbte Slaver, og som maa altid findes ved Udgangen til Borgaarden, og være til rede, for at løbe et eller andet Ærinde,) for Sensa Fede, det vil sige: Hedning, eller uden nogen Troe, for hvilket Ord til en Tork eller Musselmand man kand blive meget ulykkelig eller sterk straffet. Samme Portner løb i fuld Sinde til min Herre og beklagede sig, at een af hans christne Slaver havde skieldet ham for Sensa Fede. Jeg blev hentet og beskyldt for det, jeg heller ikke kunde nægte; men min venlige og gode Herre, da han saae at det var mig, truede at give Anklageren hundrede Prygl, med disse Ord: Denne nyekomne kand endnu ikke tale, mindre forstaae saadant betydeligt Italiensk Ord. Jeg slap saaledes vel og derfra.

En anden Gang, da min Herre havde skaaret Halsen over paa 2de Faar, til Ofring, (hvorom

om nærmere skal tales) ned i Haven, var jeg befalet af Bassekesakken (de Christne Tieneres Overe Befalingsmand, som selv er altid en Christen Slave og Hof-Tiener) at have Vand tilreede, hvorved Herren skulde toe sine Hænder efter Ofringen. Jeg kom just da han var færdig med Ofringen; Han rakte strax Hænderne over Vand-Fadet, hvorpaa jeg slog til af Vand-Kanden, ey betænkende, at det var saa godt som kogende; thi de, som saadant var befalet at hente, pleyede at milere det varme med koldt, indtil det kunde være maadeligt varmt, hvilket jeg i Hast ikke tænkte paa. Da han saaledes af det næsten kogende Vand, som ham uventende blev overøst, maa have følt Smerte, talede dog ikke mindste Ord til mig; men skieldede Bassekesakken ud, med Trudsel, at straffe ham for sin Uforsigtighed, som henviste mig, som en nyekommen og endnu ulærd i Hoffets Anstalter. Jeg slap herfra ligesaa lykkelig som for med Portneren; Jeg var dog den Tid omtrent et halvt Aar gammel Hof-Tiener. Dette alt skeede for jeg var bleven Gverda Golfo Klædekammer-Vogter; thi da jeg var sadt til samme Post, Gverda Golfo, havde jeg, som sagt er tilforn, 3de Kammere til Godsets Bevaring. Jeg

flyttede da mit Leye derpaa, og stod saaledes ikke meere under Bassekesakkens Commando.

Den største Ulykke jeg var meget nær, var denne følgende: Jeg, med de fleeste andre af mine Medtienere, var med Herren, for at blive en Maaneds Tid udi en nær hos liggende Have, Manoba kaldet, hvorfra Herren næsten hver Dag reyste ud fra og divertere sig med Jagt efter Fugl og Steen-Gieder med Falke og Skyden. En Dag havde jeg saaledes reeden paa en Muule, at mine Lægger vare skamferet, thi vi brugte ikke Stigbeyler, men holdt os allene fast med Fødderne om Bugen paa Creaturet. Jeg kunde ikke i nogle Dage sidde til Hest, hvorfor jeg heller ikke hver Dag var ude med Herren, som endeel af de andre Tienere. Jeg gik altsaa en Dag med toe af mine Medtienere (fødde Italienere) uden Forlov ud i Haven fra Lyst-Slottet, for at plukke eller samle lidt Salat; men da vi vare komne noget langt borte udi Haven, indfaldt et meget svært Regn, og da vi vare kun i blotte Skiortærmene, og vilde saaledes ikke blive vaade, gik vi paa den Sted vi vare komne ud af Haven ind udi en Bonde-Telt, hvoraf der vare mange paa den Side af Haven, for at oppebie opholdt Veyr.

Tilsidst

Tilsidst efter lang Ventning opholdt Regnen, hvorpaa vi strax vendte tilbage; men da vi kom hiem, stod alt Pidskerne tilreede, hvormed vi skulde afstraffes. Jeg skulde straffes først; men formedelst min Bon, blev først en anden straffet saaledes: Tvende sorte Portnere, der kaldet Portterer, holdt hans Fodsaaler i Hoyden med en Stok, 3 Alne lang, hvorudi med den var en Strop, hvorudi hans Fødder bleve indsatte, Stokken omdreyet, indtil Beenene bleve sammen til hinanden sat. 2de andre Portnere, een til hver Side, gav ham derpaa 200 Slag under Fodsaalerne. Jeg blev, da jeg saae det var Alvor, saa bestyrtset, at mit Hierte var færdig at briste af Angest, formedelst jeg tænkte aldrig denne Gang at undgaae Straffen. Jeg havde vel seet saadant tilforn adskillige Gange, men havde ikke været saadant selv forventende. Da den første af mine Compagnons var expideret, skulde jeg igien fremtrækkes; men endnu slap jeg formedelst min Bon. Den anden maatte altsaa imidlertid frem, som, ligesom den første, bekom 200 Slag. Endelig kom det nu til mig: Jeg bad, jeg græd, jeg raabte paa Hielp af GUD; jeg syntes alt at det sortnede for mine Øyne, og at mit Hierte

stod

stod mig op i Halsen; jeg forestillede mig den visse Død saaledes, og saa længe bad jeg, at jeg dog endelig slap; dog noget og formedelst en anden Vens Forbøn. Denne Tyran, som vilde straffe mig, var ligesaa en Slave; men han var dog Herrens fornemste Tiener. Han var en aldrig gift Renegard, som i Herrens Fraværelse havde høyeste Commando. Han var hiemme igien, for at alt skulde gaae ordentlig til; helst havde denne ingen Myndighed over mig, naar Herren var hiemme.

13de Capitel.

Naar jeg havde Lyst at besee Staden Tunis, eller vilde besøge den Svendske Consul eller andre Venner, saa paste jeg paa en beleylig Tid, kyste min Herres Haand, og bad mig Friehed, den følgende Dag at gaae til Staden, med Undskyldning, at jeg vilde levere Brev i en sikker Haand til mine Forældre, eller og at den Svendske Consul havde noget betydeligt at berette mig fra mit Hiem; thi denne Svendske Consul var meget elsket af Prindserne. Han var en aldrig Mand, som meget sielden

den kom til Hoffet i Bardo; men udi hans Sted kom hans Son, som var en Mand circa 40 Aar gammel. Om denne Consul skal nærmere tales. Min Herre var mig altid saa gunstig, at han aldrig nægtede mig saadan Begiering. Hans Svar var gemeenlig: Reys da, men tag een af mine Porterer med dig! Saa snart jeg lod mig vedgaae for disse Karle, at jeg havde faaet Friehed at reyse til Staden, ville enhver af dem være den første at recommendere sig. Den, jeg da udvalgte, ledsagede mig til Staden. Hans Ordre var, at følge med mig overalt hvor jeg gik, først fordie, ingen skulde antaste mig paa Gaderne, et andet fordie, jeg ikke skulde faae Anledning at flygte bort. Han burde derfor været med mig, hvor jeg gik om i Staden; men da det var os ligesom fornærmeligt, at have saadan Sverdian eller Vægter med sig, saa gav jeg ham, naar jeg var kommen til Stads-Muuren, en Douceur, som bestod af 16 a 20 Skillings Verdie, hvorved han meget vel fornøyet lod mig have min Friehed den gandske Dag; men passede paa mod Aftenen at indfinde sig hvor han forlod mig om Morgenen. Saadan Dag anvendte jeg til at gaae om paa Gaderne for at besee mig,

skiønt hverken store Bygninger eller Krambober var der at see. Jeg besøgte gode Venner, som helst indfandt sig hos os paa Slottet eller i Hoffet. De fleeste af disse vare fødde Tabarkiner, som havde Born, og kunde nyde adskilligt smaat hos os. Af mig, som Sverda Golfo, bekom de adskillige Gange hvid fiin Hollandsk Traad, Silke, brugt fiint Lærret, smaae Stykker Taft, eller saadant deslige. Vi lod ved dem sye vore Skiorter paa Europæisk Maade; thi helst bleve de syede paa Morisk Maneer, uden Lininger og Krave om Hænder og Hals. Naar jeg saaledes spadserede i Staden, havde jeg, efter vedtagen Maade, paa Skulderen hængende en hvid fiin Dreyels Vævnings Dug, hvorudi begge Ender var lange Frønder. Af slig Dug paa Skulderen hængende, vidste næsten de fleeste af Indbyggerne, at vi vare Hof-Tienere, hvorfor de iagttoge en Hoyagtelse for os paa Gaderne; ja der fandtes de, som gik tilside for os, da de dog vidste, at vi vare kun Slaver. Langt anderledes gik det mig den første Gang jeg reed igiennem disse Gader, som er sagt tilforn. Paa saadan Frieheds Dag havde jeg ligesom et Hiem hos den Svendske Consul, som af alle vores Skibs Mandskab,

skab, saavel som af Capitainen, bør have al den Ære og Tak, som et Menneske kand vente eller paakomme. Jeg havde og en særdeles Lykke i en anden Casus: thi naar min Herre vilde gaae udi Badstuen, lod han mig ved et Bud sige samme, hvorpaa jeg tillavede andre Klæder for ham, fra mindste til meeste; thi alt saadant havde jeg i Bevaring. Naar han altsaa gik til Badstuen, fulgte nogle af de andre mine Medtienere med ham. Jeg var da der tilforn tilrede med hans Klæder. Jeg hialp ham hans Klæder af; men forend han indgik udi det andet varmere Værelse, indlaae han selv udi en liden dertil indrettet Kasse sin Guld-Bors, Guld Uhr, Ringe, og sit med Diamanter indfattet Arm-Baand, hvortil han tog med sig Nøgelen. Imidlertid han var inde i Badstuen, pakkede jeg hans aftrukne Klæder sammen; dog først at inqvirere Lommerne. Jeg vandt ved dette adskillige Gange $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$ Ducat, som, naar jeg fandt en udi hans Lomme, jeg præsenterede ham, naar han kom ud af Badstuen. Samme blev gemenlig mig given med de Ord: Beholdt den for dig! Saaog ved slig Badegang tilhørte mig hans indre Safians Pamputer, som er uden Hæler og Saaler; thi disse ere

saavel

saavel under som oven af gult Saffian. Disse bringte mig og endeel Penge ind, skiont jeg forære-de ofte bort slige til hans vorne Renegarder, som brugte dem i Stovler, thi Stromper bruges ikke der i Landet. Stovle og hans Ydre-Tofler med Jern Hæler under, tilhorte mig ligesaa, naar de vare noget formeget smudsig, som ligesaa blev gemeenlig given til hans Renegarder, hvorved jeg vandt deres Yndest; thi gierrig var jeg ikke. En anden Fordeel havde jeg ligesaa af følgende: Sommetid forlangte Herren, at jeg skulde frembringe nogle af hans brugte Klæder, hvoraf han udtog et eller andet Stykke, og gav mig det at levere til en eller anden af hans troeste Venner, som meest vare fødde Tyrker af god Forstand og Indsigt. Ved saadan Gave bekom jeg gemeenlig en Douceur af ½ Ducat. Jeg havde iblandt andet i Bevaring for ham 5 Stykker meget smukt forarbeydet Guld Smykker, indfattet med adskillige Juveler. Disse havde Herren brugt (da han var ung og intet Turban brugte) paa sin Hue, saaledes: Et Stykke fremme, et bag, et paa hver Side, og et udi Kronen; ethvert Stykke havde sin Facong, og passede hvert Stykke til sit Sted. Disse 5 Stykker kostbare

bare Smykker vare ey hos mig eller hos mine Formænd anoteret, hvorfor de aldrig ved hvert Aars Regnskab bleve efterspurgte eller fremviiste, saa at jeg mueligens havde kundet benyttet mig deraf ved min Bortreyse.

14de Capitel.

Skulde det hende sig, som ofte er skeed, at en fød Malteser blev opbragt til Tunis og giort til Slave, kand han aldrig vente, om han end forandrede Religionen og blev en Mahometan, at empleueres og forfremmes med Soefarten, af følgende Aarsag: En Tid forend vi bleve opbragte og giorte til Slaver, var en Malteser opbragt; Blandt Mandskabet var en Person, som særdeles havde et Renome for en meget habil Soemand og Navigateur. Da nu denne Nation aldrig kand haabe at blive ransoneret, undtagen hans Familie kand være saa bemidlet, at de selv kand udbetale hans Runson; saa var denne renomerede Malteser af saadan Familie, at han aldrig kunde giøre sig noget Haab om at blive udløst eller ransoneret. Han resolverede derfor at lade sig omskiære, og antog den mahometanske Religion, som man kalder at

torne Turk; Dog ved denne Forsigtighed, som blev til vores Ulykke: Han gik til de Catolske Præster, som betiener de Christnes Hospital udi Tunis, forestilte dem, at, da han aldeles ikke kunde haabe i sin Levetid at blive ransoneret, men maatte vente at blive en Slave til sin Død; thi han havde ikke den Lykke at blive en Hof-Slave eller Tiener, og da han endnu som et ungt Menneske ikke kunde udstaae saadant Slaverie, udbad sig af dem en Attest paa hans Christendom, nemlig saaledes: at han Communicerte i Hospitalet, saavel som de andre christne Slaver. Han lovede tilligemed altid at være og blive en god Christen. Efter noget at betænke Sagen, bekom han den forlangte Attest, og var saaledes, efter Attesten, en god Christen. Og efter Omskiæringen var han da en Mahometan, fik derpaa sit arabiske Navn, og paa Hovedet et Turban, og opførte sig blandt Mohrer og Tyrker som en retkaffen Mahometan; men da han var en brav og kyndig Søemand, søgte han at blive emploieret til Officier paa en af deres Capere, det han og strax blev giort til, i Haab at han, som en erfaren malteesisk Søemand, skulde indbringe dem (Tuneserne) god Fordeel med

Slaver.

Slaver. Han var, da ni blev tagen eller opbragt, Ober-Styrmand paa den Halv-Galley, som opbragte os. Samme Halv-Galley med 14 Par Aarer og en Roe-Baad paa 7 Par Aarer løb ud paa et Kryds-Tog. De seylede derpaa norden om Eylandet Sardinien, og holdt sig i det Farvand, indtil endelig de fik Øye paa os. Da de kom os saa nær, at de saae det Danske Flag, meente de, det var et maltesisk Skib, hvorfor Reisen (Caper-Capitainen) blev forsagt, og trøstede sig ikke til at angribe os; men derimod tænkte omtalte, (Ober-Styrmanden,) ved saadant Skib at vinde sin Frihed; thi han tænkte ligesaa, at det var et maltesisk Skib, og havde han altid sin forommeldte givne Attest hængende udi en Silke Stræng om sin Hals under sine Klæder. Han tænkte aldrig andet, end at jo dette Skib skulde have bemæstret sig dem, og han altsaa kunde komme, formedelst sin Attest, i Frieheds Stand, hvorfor han tilskyndede og overtalte Reisen, ikke at lade Modet falde, men kun modig angribe os. Reisen var dog en fei Mand; Styrmanden maatte ligesom twinge ham at angribe os; men da de kom os saa nær, at de saae, hvor lidet vi kunde forsva-

re os, var han (Styrmanden) tvungen til, mod sin Villie, at vise sig ligesaa modig, som tilforn, og raadede til at entre os, da det dog, efter Sigelse, har giort ham ondt at opbringe os, og føre os i Slavestand. Det er og en Sandhed: Han beviiste os, i de Dage, vi sad som Fanger ombord paa Halv-Galeyen, alt det Gode han kunde; Han forskaffede os frisk Vand; han giorde og, at vi bekom en fuldkommen Portion Mad; Han trøstede os ofte; men da vi fornam af en sød Tydsker, som sad paa Roebænken ved Aarene, at han var en Renegard, og Aarsag til vores Opbringelse, saa havde vi ingen Fortroelighed til ham, men holdt ham for en falsk Mand.

Ved at han havde saa modig overtalet Reisen at angribe os, lod den gemeene Mand spargere, at det var ikke Reisen, men Ober-Styrmandens Mandighed og Forstand, som havde opbragt denne store Priis til Tunis. Det rygtedes strax ved Hoffet, hvorfor han bekom strax derefter selv, som Reis, en smuk Schebek med circa 80 Mand, som han uopholdelig løb ud med. Da nu denne habile og indtænkte Reis var bekiendt paa Sardinien og andre Eylænder, saa seylede han lige til Eylandet

Sardini-

Sardinien. Han landede udi en Vig, som var meget nær en Kiøbstad. Da han laae til Landet, befalede han sit Mandskab, alle at forlade Schebekken (sit førende Skib) og følge ham gandske stiltiende. Da de kom til et vist Sted, sagde han: Her skal I tove, mens jeg gaaer lidt om og opsøger et Sted, hvorfra jeg agter at bortføre endeel Christne. Naar jeg har fundet Stedet, giver jeg Lyd af mit Horn, som bliver det Signal jeg giver, at I alle løbe til Stedet, hvor Lyden af Hornet høres fra. Imidlertid løb Reisen lige til Staden og gav dem sit Anlæg tilkiende, hvorpaa de Sardinier, uden Ophold, løb en liden Omvey til Stranden og lagde sig fra Landet med Schebekken. Soldateschen, som var for Haanden, fulgte med Reisen et Stykke uden for Staden, der gav Reisen Lyd af sit Horn, hvorpaa Mohrerne (Skibs-Mandskabet) faldt ind til det Sted; men blev der modtaget af de Sardiniske Soldatere og andre af Staden, som fulgte med og omringede dem. Endeel af Mohrerne tog Flugten til Stranden, udi Haab at bierge sig paa deres forladte Fartøy; men maatte med Forskrækkelse erfare, at Schebekken var borte. De blev derpaa opsnappet

langs

langs Strandbredden og der omkring. Reisen (Malteseren,) som nu var kommen i Frieheds Stand, declarerede at Schebekken var hans, men Mandskabet tilkom Sardiniens Regent. Han sadt sig saaledes i Friehed, og førte circa 80 Mohrer udi Slavestand. Han gik derfra med sit vundne Skib til sit Fæderneland Malta, hvor han, efter Sigelse, siden aflagde Prøver paa at være baade forvoven og lykkelig. Efter den Dag blev en Malteser aldrig empleueret til Søen, om han end tørnede og blev en Mahometan; Men var han af godt Begreb, kom han dog, som andre Renegarder, til Æres-Poster.

15de Capitel.

En Christen Tiener og Slave i det Tuniske Hof kand for en meget ringe Forseelse bekomme 1, 2 a 300 Pidske-Slag, enten under Fodsaalene eller paa Sædet, hvilket sidste fleeste Gange skeer med de Christne, som ved saadan Straf taber sin Sleslærrets Buxe, i det den gaaer straxens ved faa Slag i tu; ja, om Forseelsen er kun ringe, som skeed er imedens jeg var der, nemlig: Herren befalede

falede: (dog var dette Beyen selv, som var meget gammel og knurvurren) Luk det Vindue op! (thi i denne Sahl var nyelig indsadt Vinduer, hvor ingen Vinduer tilforn haade været) Tieneren, som var meget ung, lukkede ikke det, som Herren pegede paa, hvorfor han strax bekom til Straf næsten 200 Slag, og sad Herren nær ved og selv efterrælte Slagene, paa det Tieneren skulde faae de tildommede Slag. Derfor have de Christne Tienere, som er noget uagtsom og har strænge Herrer, hittet paa dette Raad: De bruger, saavel Vinter som Sommer, en med Uld udstoppet Linnen Under-Buxe, som ikke kand observeres, formedelst den der udenpaa hængende vide og side Lærreds Buxe.

En af mine Landsmænd tienede hos den mellemste Prinds Mehammet. Herren, eller Mehammet, befalede Bassekesakken (de Christnes Over-Commandeur) en Aften, at han skulde lade ham vække til et vist Klokkeslæt Morgenen derefter; Da nu Renegardernes Sove-Kammer var tet udenfor Prindsens Kammer, og atter udenfor dette var en liden Mellemgang, hvor den omtalte min Landsmand havde sit Lejested; Videre udenfor dette Sted var Prindsens Audience-Sahl, hvor de

christne Tienere holdt sig fra Morgenen til Aftenen. Mellem disse Værelser vare lukte Dørre om Natten. Da nu Klokken var saa mange, at Prindsen skulde vækkes, bankede Bassekesakken paa Dørren til min Landsmand, han igien til Renegarderne, og da han syntes, at Renegarderne vare i Bevægelse, meente han, de havde hørt ham banke, laae sig derfor ned og faldt paa nye i Søvn; kort sagt: De sov til, saavel inden som udenfor, til langt paa Morgenen. Da nu Herren vaagnede og saae Klokken at være saa mange, stod han op i Vrede og strax undersøgte hos hvem Forseelsen var. Alle undskyldte sig, og Sagen løb ud paa, at min Landsmand bekom Skylden. Han blev derpaa straxens udi Herrens Nærværelse afstraffet, og bekom 300 Slag paa Sædet. Derpaa blev han af sine Medtienere opbaaren paa et Kammer, hvor han maatte blive, til han igien var cureret. Men forskrækket blev jeg, da jeg saae og var hos, da en Feldskier maatte med en Lanset give ham mange Snit i sin Poder, for at udperse det dodslagne Blod, som laae af en Fingers Tykkelse paa mange Steder. Denne min Landsmand var dog meget afholdt af sin Herre, tildeels fordi han ofte for-

nøyede

nøyede Herren, ved at dandse den Norske Bønde-dands, den han mesterlig forstod. Adskillige Gange spillede jeg samme Dands, naar han dandsede, hvorfore vi ofte bekom ¼ eller ½ Ducat. Samme min Landsmand var uforsagt; thi da hans Herre vilde ove sig i at aarelade, bydde han dem af sine Christne, som vilde lade sig aarelade af ham, ½ Ducat. Min Landsmand, som den Tid var for meget gierrig, og derhos uforsagt, tilbydde sig strax; men maatte derfor udi 2 Maaneders Tid gaae med sin Arm i Fatle. Det bekom han for sin vundne halve Ducat.

16de Capitel.

Hvert Aar toe Gange reyste Beyen selv udi Landet, eller og Prindserne i hans Sted, for at incassere Skatten af Landets Bønder, som boer udi Telte, og flytter fra et Sted til et andet. Samme Bønder flytter ofte over til Algiers Grunde, for at undgaae at betale Skatten; men samme er ulykkelig, hvis de treffes paa Grendserne igien en anden Tid; thi da maa de betale til yderste Skierv. Har de ikke Penge, maa de levere en Cameel, en

Heſt, eller endeel Faar, eller og et ungt Drengebarn. Med Beyen ſelv fulgte gemeenlig en af Prindſerne, for Compagnie. Saadan Reyſe gik ſaaledes for ſig: Den beſtemte Dag tog han ud til Heſt, hvormed fulgte circa 200 Ryttere og 200 Fodfolk, foruden hans Renegarder og nogle af hans fortroelige Raad, ſom dog er kuns med til Tidsfordriv, og ſom gemeenlig hver Dag ſpiſer med ham, ſamt hans Chriſtne Tienere, paa 4 til 5 nær. Kameler belæſſes med Tælterne og Madvare, ſom gaae nogle Timer afſtæd forend Beyen ſtiger til Heſt. Saa ſnart Beyen var kommen til Heſt, begyndte Janiſchar-Muſiken, ſom altid reed lidet fremmen for, derefter blev 3 eller 4 ſmukke og koſtbar ſadlede Heſte ledet af hver ſin Mand; Paa Siden af Beyen reed Prindſen, og en af hans fortroelige, ved Siderne og tæt bag om diſſe reed Renegarderne, paa meget ſmukke Heſte, uden om og bag efter diſſe reed Rytteriet, dog uden Orden, der bagen om igien de Chriſtne Slaver eller Hof-Tienere paa Muulæſle, ſom alle vare belæſſede med Herrens Penge-Kiſter og andre nødvendige Sager af Klæder med meere, alt udi Kiſter ſom var betrækket med Ruslæder; enhver Muulæſel havde over

Rygge

Ryggen hængende et Par Kurve, saa at en Kiste passede sig i enhver Kurv, og Læsset bestod saaledes enten i lutter Guld-Mynt eller Gangklæder. Bag efter disse sidste igien kom Fodfolket, endnu lidet bag efter kom deres Fruentimmer udi store tildækkede Vogne; rundt om dem reede de sorte Casterater eller Gildinger. Musikken hortes jevnlig indtil Stedet, hvor man den Dag skulde giøre Halt, og naar det kom saavidt nær, reed alle de Christne forud, for at være med at opslaae deres Herres Telt, hvilket gik saa hastig for sig, at en Fremmed skulde vist forundret sig derover, men enhver havde sin Function, saa at det ikke kunde feile, at saadan Telt, som er 24 Alen lang og 12 Al. bred, i en Hast stod smukt opreyst og udspant. Saa snart Teltet var opreyst, blev Grunden bedækket med Matter, hvorpaa igien blev udbredt meget tykke og smukke Uldtækkener, naar dette var giort, satte enhver sine Sager, som han havde i Opsyn, paa sit Sted. Naar da alting saaledes var i Stand, tilligemed Herrens Sængekammer, som bestod af løse Furrebord, hvilke blev sammensat efter de Mærker og Nummer, som derpaa fandtes, steg Herren af Hesten og gik ind i sit Telt, hvor der strax blev

frem-

fremsat en Colation, som bestod af lutter delicate Bakkelser med mange Slags Frugter; naar Herren havde spist lidt deraf, blev det ovrige af hans Renegarder og Christne Tienere fortært; imidlertid blev Middags Maaltidet bereed, som gemeenlig bestod af kold Spise, af steget, saavel tamt som vildt, tilligemed Frugter af allehaande Slags. Lidet fra Byens Telt blev opsat paa en Side Prindsens, og paa den anden Side Fruentimrets Telte, det sidste havde rundt om sig et circa 2½ Al. høyt Gierde af Seyldug, som ligesaa med Liner, saavel inden som uden, blev fastspendt med sine dertil horende Pæler. Uden om disse 3 ommeldte Telter stod de fornemste medreysende Mænds Telte, videre uden om dem igien, i en Runding, stod Soldaternes Telte; Dette alt gav en særdeles smuk Anseelse langt fra; thi da jeg engang blev, ved et Bud fra min Herre, befalet at komme did hen med endeel Sager, hvor Herren laae med sit Folk, som skeede noget efter hans Afreyse, saa reyste jeg med disse ordinerte Sager derhen, forsynet med en Escorte af 6 Ryttere, hvorfor jeg langt fra havde en Prospect, som fornoyede mig, som en Slave der førte Herrens Sager, secunderet af 6 bevæbnede Ryttere;

tere; thi Leyren var langt fra at see til, som en liden smuk Bye paa en stor Slætte, den yderste Runding af Leyren var nær en accurat Circul af hvide Telte, som langt fra lignede en Muur om en liden Bye. Jeg saae i min hele Tid der i Landet ikke noget smukkere Syn. I sligt Udtog, som Beyen med Prindsen giorde, var hver Dags Reyse ikke meget lang; men om Morgenen igien, for Solen reyste, maatte alting være paa Muulæslerne, og Afreysen gaae for sig naar der tredde Gang blev blæst af de store Bassuner. Efter haanden man kom til en liden Bondebye, som bestaaer af lutter Telte, blev Skatten indfordret, og naar de ikke havde at betale med, maatte de, som sagt er, levere enten Cameel, Hest, Oxe eller Faar; havde de slet intet af saadant, maatte en liden Dreng eller et Pigebarn leveres, som blev saaledes evig Slave, eller Livegen, men derhos bekom bedre Dage, end om de havde været hos deres fattige Forældre. Saadanne Reyser skeede et Aar til en Side af Landet, og et andet Aar til en anden Side. Paa disse Reyser var jeg fire Gange med, hvorved jeg fik see Stederne Mahomed, Biserta, Porto Ferino, Caravan (en gammel Stad) og Serid. Serid er mærkelig;

kelig ved det, Landet bestaaer af lutter Sand, der voxer intet uden Dadler, (det er Palme-Frugt.) Landets Folk lever ikke af andet end Dadler, med Cameel og Gedemelk; De haver ey andet, eller andre Creature end som Cameler og Geeder; det er den eeneste Kiødmad de have. Brod veed de ikke af at sige: de bringer aldrig andet til Tunis end Dadler, hvoraf der kommer fra dem en stor Mængde, som gemeenlig er indsvobt i Geedeskind, saaledes, at en Green med denne Frugt er indsvobt, hver i sit Skind; Denne omtalte Serid er ikke en Stad eller Bye, men en liden Provinds, og er den yderste Grændse af Tunis Rige mod Sønden.

17de Capitel.

At reyse til det Tuniske Hof, som holdes i den liden Stad, Bardo kaldet, som ligger kun circa ¼ tydsk Miil fra Staden Tunis, reyses paa en meget jevn Vey, hvor man slet intet seer, uden et lidet smukt Castel, som man passerer tæt forbi; samme er bygt efter Kunsten i mange Vinkler, og kaldes Gaspa, lidet bedre frem finder man en stor muret firkantet Vandpark, som af de Christne Slaver allene

allene er muuret, og Materialerne langt fra skal være didbragt, ligesaa af dem allene, udi meget torre Tider, hentes derfra meget Vand, som skal ikke være meget godt. Man kommer derefter til Staden Bardo, hvor Hoffet holdes, og hvor Beyen med Prindserne residerer. Denne liden Stad har rundt om sig en tor Grav, 6 Alen bred og 6 Alen dyb, hvorover er 2 Vindelbroer, en paa hver Side af Staden, dens heele Omkreds kand circa være $\frac{1}{16}$ Miil i en Firkant; tær inden om Graven er en Muur af 6 Alens Høyde, i samme Muur er gandske rundt om Muschethuller, hvor inden for er saa bred Muur, at en Mand magelig kand staae og lade sit Gevæhr, lidet inden for denne Muur igien er atter en meget høy Muur, ligesaa med Muschethuller, og 12 smaa Casteller, som er bygget halv uden for Muuren; paa ethvert Castel er plantet 6 Metal Kanoner, af samme Casteller raabes idelig den gandske Nat igiennen, fra det eene til det andet: Balick hæ Balick. Den som er fremmed her, kand i de første Nætter ikke megen Roelighed faae, formedelst den idelige Raaben fra en Vagt til den anden. Naar man vil indgaae til Hoffet, passerer man over den eene Vindelbroe,

igiennem

igiennem en Vagt af en Deel Soldater med deres Officerer, derpaa igiennem en Gade, hvor man næsten seer alleslags Haandverksboder, man finder og i samme Gade nogle Kaffehuuse, og alleslags friske Frugter er der at bekomme; ved Enden af denne Gade er et meget smukt Bad, eller Badstue, hvorudi alle Hoffets Renegarder, tilligemed de Christne Hoftienere, gaaer frit paa Beyens Bekostning. Badets Indretning og Omgangen dermed skal nærmere erindres. Ved denne Gades yderste Ende er en Port, hvorudi opholder sig en Soldater Vagt; Naar man er passeret denne Vagt, kommer man ind paa en stor Plan: hvor den aarlige Kiempekamp holdes, som og nærmere skal erindres; fra denne Plan er Indgangen til Hofsets Borgaard, til Sieralliet, til Haven og til Hesteskaldene; Indgangen til Slots Borgaarden eller Beyens og Prindsernes Værelser, er saaledes: Fra ommeldte Plan stiger man op ad 6 Marmor Trappesteene til Hoved-Porten, ved denne Indgang, forend man træder igiennem Hoved-Porten, staaer to meget høye sorte Marmor-Pillere, hvorpaa hviler et meget smukt Portal; saa snart man er kommen oven for Trappirne, eller inden

den for Pillerne, har man paa hver Side en stor Sahl: den paa høyre Haanden Domhuuset, som der paa Lingva Franco kaldes Justitien; denne Sahl er circa 30 Alne lang, og 16 eller 18 Alne bred, meget kostbar og smuk ziiret: Gulvet er belagt med graae Marmor Fliser, Væggene betrukne med store aflange Qvadrat Marmor Steene af forskiellige Coleurer; endeel af disse Marmor Qvadrat Steene holdes for at være saa godt som lutter Agat; thi at see til, skulde man kunde med en Beitel udhugge en stor Mængde af forskiellige smukke Coleurer; ja man skulde snart falde paa, at de vare derudi indfattede; thi det synes ligesom at være en fiin Aabning rundt om dem, det seer ud som mangfoldige forskiellige coleurede Eitler var vopen udi en egen fraskiellig Coleur Steen, og ere samme store Qvadrat Steene tilligemed disse omtalte Eitler saa stærk sleben og poleret som en smuk Speyl: Taget er hvelvet og smukt ziiret med Gips Arbeyde: I overste Ende af Sahlen er opsadt Beyens Stoel, som forestiller en fra Gulvet ophøyet Throne; denne er indvendig betrukken med rødt Floyel og besadt med brede Guld Træsser; paa begge Sider af denne Throne er indsadt store Crystal Ruder af 1½

Alens Høyde; udentil paa denne Throne er smukt forgyldt Billedhugger-Arbeyde. Paa denne Throne indfinder Beyen sig hver Dag i Ugen, Fredagen ungtagen, som er deres Hvile- eller Sabbatsdag, hver Formiddag Klokken 9, for at høre Klagemaale, afhøre Vidner og fælde Domme; Paa hver Side af Thronen staaer hans Renegarder, som de fornemste i hans Hoff; Nedefter Gulvet fra Thronen sidder hans Raad, som bestaaer af Mufti, det er de fornemste Geistlige, som voterer i Livs Sager, og 3 eller 4 Skrivere, som paa Stedet forfatter Dommen, hvorpaa Beyens Seglbevarer trykker Seglet under. Lige over for denne Sahl, paa hin Side af Indgangen, opholder sig den vagthavende Aga, samt Beyens Seglbevarer, Beyens Casserer, med endeel andre fornemme Betiente. Mellem disse to beskrevne Værelser er en Vagt af 20 Mand stærk, som ere af de bedste og udvalgte Folk, bestaaende af fødde Tyrker og gamle troe Renegarder; Naar man passerer denne Vagt, gaaer man igiennem Hoved-Porten til Borgaarden, som er en accurat firkant, circa 30 Alne i hver Side; Samme er belagt med smukke graae Marmor Fliser, udi Midten en stor meget

smuk

smuk Marmor Vandkunst, og rundt om den heele Borgaard er ligesaa graae Marmor Pillere, 4 Alne fra hver Side-Væg og i en accurat Firkant, hvor ovenpaa er smukke Værelser, saa at man kand i Regnveyr derunder paa alle 4re Sider spadsere gandske tør; Udi den eene Huk paa Borgaarden er en Vand-Brønd, usigelig dyb og riig paa det deyligste Vand, hvoraf aldrig tages, uden for Beyen selv med hans Prindser, hvorfore der er for samme et godt Laas, som allene Herrens Vandbevarer har Nøgel til. Lige over for Indgangen til Borgaarden seer man lige ind udi Beyens Audiense-Sahl, som er hvelvet, og bygget i et Kors, og er næsten 40 Alne lang og bred; Denne Sahl er belagt med coleurede Steen Fliiser; ligesaa er og Væggene, men Taget eller Hvelvingen er gipset med adskillige smukke Tegninger af Blomster og Lovverk. Paa begge de andre Sider af Borgaarden er ligesaa saadanne Værelser; dog ikke saa lange, men dog i et Kors, som forrige. Den eene paa venstre Side er Beyens daglige Tilholdssted, men den anden lige over, beboede den mellemste Prinds Mehammet; thi den ældste Prinds havde sit lidet Pallee for sig selv med sit Sierallie lidet fraliggende,

liggende, dog inden for denne liden Bye Bardoes Muure. Fra de 2de sidste ommeldte Sahle, nemlig paa venstre og høyre Side af Borgaarden, er Opgange til Overværelserne, eller 3die Etagie. Fra denne Borgaard er ellers adskillige Ned- og Indgange til andre Værelser, saasom Nedgang til Sieralliet, Indgang til Spiise-Værelser, Nedgang til Haven og Heste-Staldene, og Opgang til en Prindses Værelser, som min Herre den Tid havde, hvor ligesaa var en liden Borgaard, belagt med graae Marmor Fliiser og Marmor Pillere, dog uden Vandkunst i Midten. Heele Borgaardens Vidde var kun circa 14 Alne i firkant. Fra denne lille Borgaard er Indgang og Opgang til adskillige Værelser, hvorfra man og indgaaer til Prindsens Audiense-Sahl, og derfra videre til hans Sove-Gemak, og andre smaae Kammere og Stuer. Disse omtalte Audiense-Sahle, hvor Herrerne give Audiense, og opholder sig gemeenlig om Dagen, er ikke andre Meubler at finde eller see, uden nogle store forgyldte Speyle, 2de røde Fløyels Lehnestole, og et eller to Slag-Uhrer; I overste Ende af Sahlen, hvor Herren selv sidder, ligger nogle lange med Uld stoppede Puder, hvorpaa er

over-

overbredt røde Atlaskes Dækkener, hvorom er brede blaae Atlaskes Qvaringer; Aller inderst i Sahlens Ende er en lægere og dybere hvelvet Udbygning, hvor Herren selv sidder paa lige saadan med Uld udstoppet Pude, men har desuden 3de opstaaen slige Puder, som er gemeenlig af rødt og guult blommede Flovel; Een af disse hviler han Ryggen imod, og de andre 2de, een til hver Side, at hvile Armene paa. Paa disse Atlaskes Dækkener sidder de med Fodderne i kors eller kryds; Hvem som skal nyde den Ære at sidde ned hos dem af fremmede Europæere, som er vandt at sidde paa Stole, falder det meget besværligt; thi at sidde med Beenene udrakte, er en Skam der i Landet. For Dørren eller Indgangen hænger om Sommeren et tyndt stribet Silke Dækken, men om Vinteren et stribet Klædes Dækken; thi Dørrene ere aldrig tillukte om Dagen. Om Vinteren ere disse Sahle meget smukkere at see til, end om Sommeren; thi Gulvet er belagt med meget kunstige udarbeydede tykke Ulden Dækkener af forskiellige Coleurer; Væggene ere betrukne med smukke udarbeydede Klædes Dækkener, som hægtes til hinanden; ellers seer man ikke, uden nogle store Messing Fyrfader, staaende

paa Gulvet med udglødde Kull udi, og for Dørren et stribet Klædes Dækken, saa længe Vinteren varer. Paa den store Borgaard, eller den Plan, som er for man indgaaer igiennem Hoved-Porten, opføres hver Dags Eftermiddag Klokken 3 en Musik af 20 eller 24 Musikantere; Deres Instrumenter ere følgende, nemlig: Nogle med store Trommer, hvorpaa man paa det øverste Skind slaaer med en Stok, som har en stor Knop paa Enden, og paa det underste Skind med en Pidske; endeel af dem har hver sine to smaae Herpauker, ikke større end 12 Tommer i Diameter; andre har hver to Messing Plader, som slaaes mod hinanden; andre igien blæser udi meget lange Basuner; atter andre igien blæser udi Floyter, som ligner i Lyd Clarnetter; og andre udi Tverfloyter. Musikken er ikke kunstig, men derhos ikke meget ubehagelig, naar man helst tænker paa, hvortil denne Musik skal ligne sig: thi den store Tromme skal forestille Canonskud, de smaae Herpauker Musketskud, Messing Pladerne skal forestille Sværd mod hinanden, Basunerne Hesteskral eller Lyd, Clarnetterne og Tverfloyterne Menneskelyd og Skrig, hvilket alt forekom mig, efter deres Udtydning, temmelig rime-

lig

lig. Disse musiserende Personer stiller sig udi en halv Maaned lige for Hoved-Porten eller Indgangen til Beyens Residense. I denne Hoved-Port bliver den Tid hensadt en med rødt Flovel overtrukken Lehnestoel, hvorudi Beyen sætter sig. Paa Siden af Beyen eller Stolen staaer en Siater og 2de Siaus; Siateren skal være saa meget som en Herold i et andet Kongelig Hof, og Siausene som Høydukker. Mellem Beyen, eller Stolen og Musikken maa ingen under Livs Straf passere, og omendskiønt ikke udi Lehnestolen Beyen er tilstæde, maa dog Siateren og de 2de Siaus staae hver paa sit Sted; Kort sagt: alting maa gaae ligesaa ordentlig for sig, som om Beyen virkelig sad i Lehnestolen. Paa denne selv samme Plan skeer hvert Aar een Gang en Kiæmpe-Strid; Den bliver da saaledes opført: Grunden eller heele Planen bliver en Mængde bruun Sand paalagt til 2 Tommer tyk; Rundt om denne Plan stilles Soldatere, paa det ingen skal trænge sig paa Stedet. Til denne Strid melder sig dem, som vil stride, en eller to Dage tilforn; Naar Dagen og Tiden er kommen, kommer de anmeldte Personer tilsammen paa Pladsen gandske nogne; dog har de paa sig en guul Skind

Buxe, som er saa spændt om Lænderne, at det neppe synes at være andet end den blotte Krop. Disse Stridende ere gandske igiennem oversmurte med Olie, saavel Buxen som Kroppen, saa at ingen Haand kand fæste paa dem. Sanden er udspredt, paa det enhver af Kiæmperne kand fatte Sand i Haanden, for bedre at kunde holde fast udi hinanden, saa og for at deres Legemer ikke skal faae Skade af en eller anden opstaaende Steen, naar de væltes om af sin Overmand. De bruger kun de blotte Arme, hvilke de fatter om hvilke Sted de synes best at kunde holde fast, og bruger kun deres Kræfter til at løfte og omvelte hinanden med. Den som faaer den anden omkastet paa Ryg i Jorden, har vunden Præmien, som er saare liden. Gemeenlig ere kun 3 Par, og kand ofte en Person kiæmpe med 2 eller 3, dog en af Gangen. En vis Person blev udi min Tid forbuden, ey ofterе at indfinde sig til samme Strid, og det formedelst sine trædske og utilladelige Greb.

18de Capitel.

Deres Vandkunster, som ere mange og paa forskiellige Steder udi Hoffet, komme at springe paa

følgende

følgende Maade: Paa et langt fraliggende Sted, circa ½ Miil fra Staden Bardo, er et Vand-rigt Sted; der oparbeydes Vandet med Cameler, dog med een af Gangen: Denne Cameel gaaer for et horizontal liggende Hiul, dette driver et andet opstaaende Hiul, hvorpaa hænger to meget lange Toug-Bugter, som rækker gandske ned i Bronden, og hvorpaa er en stor Deel Læder Flasker eller Krukker af Pottemager-Leer og Arbeyd, fastsyrret. Disse gaaer ned om Hiulet tom paa een Side, og kommer op paa den anden Side af Hiulet fyldt med Vand, hvor de ved Omvæltningen kaster Vandet ud i en Rende. Fra denne første Rende løber Vandet under Jorden indtil en anden Brønd, hvor det atter igien paa forommeldte Maade bliver igien oparbeydet, saa at, for det kommer til Bardo og paa Slottet, har det adskillige Gange været oparbeydet. Det løber, som sagt er, under Jorden igiennem Rænder, sammensadte af Læder Flasker. Flaskerne ere saaledes dannede, at Enden af een passer sig til en anden Flaske, hvor Enden indsættes og Fauten besmørges med Gips. I Hoffet sees disse Flasker paa adskillige Steder gandske blotte. Paa mange Steder, hvor Vandet

behoves, er store Messing Kraner, saasom, hvor der toes Klæder for Hoffets Tienere, i Badene, saavel som paa alle Vandhuuse, hvor enhver tapper sit behovende Vand. Man kunde her sporge, hvad de paa saadanne Steder bruger Vandet til; men Tyrkernes Religion forer med sig, at naar de har været paa Naturens Vegne, maa de derefter toe deres hemmelige Steder. Deres Bader i Hoffet ere meget smuk indrettede, dog i Kostbarhed forskiellige. Det smukkeste jeg har seet, er nogle Miile udenfor Tunis, hvor Vandet kommer saa godt som kaagende udaf Bierget; Der haver Beyen ladet indrette et meget smukt Bad. Gulvet og den midt i Gulvet firkantige Park eller Dam, Bænkerne rundt om med adskillige Zirater, er alt af Marmor. Næst samme er Beyens og Prindsernes Bad i Bardo; det er ligesaa ziiret med sorte og graae Marmor Fliser. Næst dette er et Bad, hvor de Christne Hoftienere, tilligemed Hoffets Renegarder, bliver acomoderet med andre honette Mænd af Hoffets Betientere; thi ordinaire eller gemeene Folk maa der ikke opvartes. Vi, som Tienere, maatte i det mindste gaae der i Badet 6 a 8 Gange om Aaret. Dette skeede, for at holde sig frie for

Svede-

Sveede-Lugt, hvilket holdes der af Herrerne for uforbeagelig. Ved Badgangen gaaer saaledes til: Man kommer ind udi et Værelse, hvor rundt om ere opmurede brede Bænke, hvorpaa ligger udspredte Straae-Matter. I samme Værelse er en temperæret Luft, ligesom i en anden Stue. I dette Værelse afforer man sig sine Klæder indtil blotte Kroppen, og soober om Lænderne en hvid Linden Salvet; Ligesaa en faaer man over Hoveder, som bedækker Overdeelen af Legemet. Man gaaer derpaa ind udi et andet Værelse, som er meget varmt; Der er ligesaa opmurede Bænke, og midt paa Gulvet er en Forhoyning, circa 6 Alne i Firkant, og $\frac{3}{4}$ Al. hoy fra Gulvet. Paa den eene Side af dette Værelse ere 3de smaae Kammere med Dorre for; Udi ethvert Kammer er en muret Steen Kumme, hvorudi man kand af 2de dertil indrettede Kraner komme koldt og varmt Vand sammen udi Kummen. Naar man er indkommen i dette Kammer, efterlader man sig den eene Salvet, som man havde over Hovedet, over Dorren hængende; Man beroer der, indtil man soeder meget stærk. Man gaaer derpaa ind udi et endnu varmere Værelse, hvor der er en Brond med maa-

deligt

ligt varmt Vand, hvorudi kun saa nedstiger, efter-die samme Vand kun sielden bliver afrappet. I dette sidste Værelse soeder man mangfoldig meget; Man opholder sig der saa længe man synes det for-noden giores, eller saa længe man kand taale den usigelige store Varme. Derpaa gaaer man atter igien udi forrige Værelse, hvor man af en Bad-Svend bliver ovenpaa omtalte Forhoyning accom-moderet saaledes: Han knoer eller igiennemarbeyder hver Lem; Han gior, at ethvert Leed maa give Lyd fra sig, eller et Knark, ja ved hans Hæl, som han lader skride langs Rygbeenet, hores for hvert Leed et lidet Knal, indtil Halsbeenet, hvorved jeg bekom den første Gang ligesom en Skræk af Knallet. Alt dette gaaer, det eene efter det andet, ordentlig til, efter deres Regler. Tilsidst river han det gandske Legeme over med sin Haand, hvorpaa han haver en Handske af et skarpt Stof, som ligner Skind af Haae. Med denne Handske folger den yderste Huud af Legemet, saa at man qvitterer den gandske Huud af det heele Legeme. Forend man kommer fra dette Sted, naar man er fra denne Badsvend expideret, gaaer man ind udi et af de 3de omm dte Kammer; der er man eene; Her toer man sig fra overste til neder-

ste

ste med det Vand, man melerer i Kummen af varmt og koldt. Imidlertid hænger tilreede paa Derren 2de tørre Servietter, som man tager om sig og gaaer ud i første omtalte Værelse, der lægger man sig lidet ned, og derpaa gemeenlig forlanger en Sieurbet, det er Lemon-Saft i Vand med Sukker udi. Dette er Badstue-Mesterens meeste Fordeel han har af Hoffets Renegarder og de Christne Hoftienere, som man gemeenlig betaler meget dyrt. Naar man saaledes er expideret, paaklæder man sig og gaaer bort derfra igien. Efter saadan Badgang befinder man sig ligesom meer levende, let i Kroppen og meere munter, saa at udi varme Lænder holdes det for meget sundt og nyttigt.

19de Capitel.

Naar Beyen eller Prindserne skal spiise, som skeer altid meget hastig, gaaer det til paa følgende Maade: Midt paa Gulvet udi Spiise-Sahlen udbredes et blaat Liinlærrets Klæde. (NB. Udi Kampen, det er: naar de udreyser for at indfordre Skatten, bruges en rundskaaren Ruslæders Huud i Steden for Liinklædet.) I Midten paa samme

sættes

sættes en rund eller ottekantet Skammel, som er 12 Tommer høy. Rundt om denne lægges sønderskaaret Brød og Skeer af Buxbom-Træe; Kniver og Gafler bruges ikke. Paa Skammelen bliver sadt en uden og indvendig fortinnet Kaaber Plade, 2 a 3 Alne i Diameter; Den har en liden forhøyet Kant rundt om sig. Paa denne Plade sættes Maaden i dybe Tallerkener, som ere ligesaa af Kaaber, og fortinnet saavel inden som uden, og udi Midten en stor Kumme af samme Metal og Arbeyd. I samme findes gemeenlig en Grød, kaldes Kuskus, eller og en Slags Pudding. Uden om denne Kumme sættes de for omtalte Tallerkener, 20 eller flere i Tallet, uden nogen Orden; thi ofte kommer en at staae ovenpaa toe eller tre andre, og ikke findes der meer end toe eller tre med en Sort Mad. Den daglige Spiise er gemeenlig i den store Kumme, den omtalte Kuskus, hvor ovenpaa lægges endeel smaae Stykker meget fedt Faarekiød, eller og en Fierding af et Faaer, hvorved gemeenlig følger den feede Rumpe, som bestaaer af lutter Fedt, og er at see til paa Faaret, naar det er levende, som er lidet Skuffel-Blad. Samme feede Rumpe bruges til at knoes ind i Grøden eller Kuskusen,

som

som de gemeenlig indknuser hver for sin Bredd med deres eene Finger. Udi Tallerknerne er enten Rissengrød, kogt i Melk, eller og Puddinger, Suppер, steegt og kogt Fisk, adskillig Slags Vildt, saavog alle Slags friske Frugter, som ere modnede eller den Tid spiiselig. Rætterne ere del cate, dog er der kun lidet af hver Sort; men altid er der dog saa meget af hver Sort, at de Christne Tienere tilligemed hans Pagier eller Renegarder spiiser sig mætte, og endnu kand een og anden af de Christne Tienere tage en Tallerken med sig til sin Landsmand som gaaer i Arbeyd og kand være for Haanden naar Maaltidet er ende. Giæsterne som spiiser med Herren, eller Beyen og Prindserne, sætter sig paa blotte Gulvet med Fødderne i kryds, som Skræderne giøre, men Herrerne selv sætter sig paa en med Uld udstoppet Pude, hvorover er spred et Silke Dækken. Saa snart de har sadt sig, siger de det Ord: Bismellahe! Det skal sige: udi Guds Navn! Og naar de haver spiist, siger de det Ord: Hamdulliæ! Det er: Gud være Lov! Naar de saaledes have sagt det Ord til Bords, griber de strax til med Hænderne, hvad de lyster. Kiødmaden river de med Fingrene itu; thi Kniver og Gaf-

ler

ler bruges ikke, som sagt er. De bruger aldrig den venstre Haand til Hielp, for at faae Kiødet itue. Falder det dem for trædsk at faae itue med den enkle høyre Haand, lader de det heller beroe, end at de skulle hielpe til med den venstre Haand; thi den høyre Haands Fingre skal udrette alting. De griber an med de to Fingre, og stopper imod med de tre øvrige. Til Suppemad eller Saad, bruges Skeer af Buxbomtræe, men til Grød eller Pudding den blotte høyre Haand, som de meget behændig med de tre Fingre veed at danne til en Klump, som de kaster udi Munden. Hvad som i saa Fald hænger igien med Fingrene, ryster de igien op i Fadet, hver for sin Bred. Til Maden drikker de koldt Vand, naar de ere tørstige, som langes Herrerne selv i Porcellains Spulskaaler, men de andre Giæster udi en Kaaber fortinnet Skaal. Over Maaltidet tales gandske lidet, og saa snart de ere mætte, reyser de sig og gaaer uden for Dørren hvor deres Tøfler staaer, der finder de en christen Slave af de ordinaire, som er Gaardskarl, med et stort Kaaber fortinnet Bækken, og en ligesaadan Vandkande med Sæbe og Haandklæde, hvor Giæsterne toer deres Hænder, og spuler Munden

efter

efter Maaltidet. Herren selv bliver ligesaa opvartet af en af sine Christne Hoftienere, som inden i Spisse-Sahlen frembringer ham et Bækken og en Vand-Kande. Saa snart Herren har reyst sig fra Maaltidet, løfter man den hele Bord-Plade med alle sine derpaa staaende Tallerkener og Kummen af Skammelen, og i ondt Veyr sætter dem ned i en Krog af Sahlen, men i godt Veyr tæt uden om Dørren under Hvelvingerne paa Borgaarden, som er inden om Pillerne; der sidder de Christne Hoftienere tilligemed Hof-Renegarderne sig ned paa samme Maade, som Barbarerne, med Fødderne i kryds, og hvem som ikke er lærd at sidde saa, maa behielpe sig med at ligge paa Knæe, og maa ligesaa behielpe sig med blotte Fingrene, som forrige ommeldte Tyrker eller Barbarer. Hvad som lævnes af disse, tilkommer de ringere Christne Hof-Slaver, saasom Gaardskarle, hvoraf der ere mange; dog, naar de første have nogen Landsmand forhaanden, af de, som gaae i Arbeyde, tage de gemeenlig med sig fra Bordet een eller to Tallerkener, som de hvælver op i sin Landsmands Kurv, som han har dertil indrettet, med Gips indvendig bestmurt, og som gemeenlig udenfor Por-

ten af Borgaarden passer paa Maaltids-Tiden, naar han helst har Arbeyd nær ved Hoffet inden den lille Stads Bardos Muure, og ligesom han kand have adskillige Personer, som bringer ham noget til, saa kand han og i sin Kurv have adskillige Sorter Mad iblandt hinanden i samme.

De Christne Hoftienere lader sig ligesaa opvarte af de ringere Christne Tienere, eller Gaardskarle; thi naar samme Hoftienere har spiist, gaaer de ligesaa hen til den som opvarter med Bækkenet, Sæben, Vand-Kanden og Haandklædet, og toer sig. Saadan Function bekom vor Ober-Styrmand hos min Herre; thi han gik i det første i Arbeyd med andre ordinaire Slaver, saavel som de andre vore aldrige Matroser; men blev, efter et Aars Forlob, sadt til Gaardskarl, saa at det tilkom mig, saavel som de andre mine Medtienere, at lade mig opvarte af ham med Haandtveingen; men da han var en honet aldrig Karl mod mig at regne, og derhos havde opført sig, som Ober-Styrmand ombord, mod mig meer honet end ventendes var, saa kunde jeg ey bequeme mig til at lade mig opvarte af ham, men gik af den Aarsag heller til Vandkunsten, og der toede mig. Derved vandt jeg meere Ondest af ham, end paa min Part kom.

20de Capitel.

Om Tunesernes Rettergang, Domme og Dommenes Udførelse.

Beyen indfinder sig daglig (Fredagen undtagen, som deres Sabbats Dag) om Morgenen Klokken 9 udi Domhuuset, ledsaget af sine Renegarder, sætter sig paa Domstolen, der ligner en Throne. Paa begge Sider af samme nedefter Gulvet sidder hans fornemste Muftis, (som ere de fornemste og lærdeste Præster og Geistlige,) med Skrivere og Beyens Seglbevarer; Ved Indgangen staaer Soldatervagt, paa det kuns een af Gangen skal komme frem. Den Klagende, om han er af ringe Stand, kryber paa Knæerne hen imod Thronen, og maa i al Korthed fortælle sin Sag; thi ellers faaer han nogle ufordragelige Slag af dem, som til den Ende staae ved Siden af ham; Befindes hans Klage rigtig ved de Vidner, han fremfører, og som han har udenfor staaende i Bereedskab, og maa have Skiæg paa Hagen, saa bliver, efter at Vidnerne ere afhørte, strax fældet Dom, saaledes som i 12te Cap. er meldt, og strax bliver den Paagieldende hæntet, som uden nogen Undskyldning maa lade sig

afstraffe tæt udenfor Domhuuset, hvor altid findes en Mængde af tykke Pidsker i Bereedskab, samt de som til saadant Arbeyde ere udtagne. Naar det ikke er Dods Dom, bliver de domte efter deres Stand, saasom En riig Mand maa uden Ophold betale til Regieringen en Summa Penge, og faaer nogle Hundrede Slag; en ringere bliver straffet alene med Slag under Fodderne. Straffen er gruesom at see paa; thi skal en have 5, 6 til 700 Pidske-Slag, som er almindeligt, seer man Næglerne springe af Tærne, og bliver saadant Menneske efter Straffen bortslæbet som et Fæe. Er det Dods Straf, saa domme Mufti eller de Geistlige. Dommen fuldbyrdes strax; thi den domte bliver uden Ophold bragt til Staden, og ophængt udenpaa Stads-Muuren; dog ere deres Dods Domme forskiellige, som indrettes efter Forseelsen. Den mildeste Dods Dom er ved Sværd; den agtværdigste, at stranguleres eller qvæles med en Strikke. For nogle Forseelser blive de levende brændte; Koner, som overbeviises om Hoer med en anden Mand, druknes. Dette maa være nok om deres Rettergang; dog maa følgende Passage fortælles, som jeg har været øyensynlig Vidne til: Vi vare

udi

udi en næst hosliggende Have ude med Herren for 14ten Dages Tid. Det hændede sig imidlertid en Dag, at 2de Hestedrenge kom i Trætte sammen, hvorover den eene spændte den anden saaledes, at han døde paa Stedet. Morderen blev strax greben og ført for Beyen selv. Den døde Drengs Moder fik sin Sons Død strax at vide; Hun indfandt sig strax og forlangte, at Morderen maatte dødes, som og skeede, nemlig: at Morderen skulde ophænges i nærmeste Træe udenfor Haven; men imidlertid steeg Morderens Huusbond, som var en anseelig Mand i Beyens Tieneste, frem, og bød Moderen til den døde Dreng en anseelig Pengesum for sin Tieneres Liv, hvilket hun afslog med Foragt, hvorfor Morderen blev strax udført for at hænges; Da han var kommen til Stedet, ventede de noget længe paa den, som hænge ham skulde, hvorfor han, som hænges skulde, forlangte en Pibe Tobak at fordrive Tiden med; Han bekom den, og den smogede han med Smag, som vi alt saae, som stode i Vinduerne (dog Gitterverkeue, som tiente for Vinduer) paa Lyst-Slottet udi Haven, for at see hans Endeligt. Endelig angrede det den døde Drengs Moder, at hun ikke havde modtaget Pen-

gene, meente derhos, at der var for silde; thi hun tænkte, at Morderen var allerede hængt. Dette spurgtes strax, hvorfor Morderens Huusbond tilbod hende atter de forhen budne Penge, hvilke hun gladelig modtog. Huusbonden lod strax en udløbe til Stedet med Ordre, ey at exiqvere Dommen, saasom den var forandret. Saasnart den Dodes Moder havde bekommet Pengene, blev Morderen sadt paa frie Fod, uden mindste Straf, og saaledes undgik Strikken. Den heele Sag passerede paa en Formiddag, saa at man seer heraf, at disse Barbarer expiderer deres Rettergangs Sager i største Hast, og ey qvæler en Misdæder med langvarig Fængsel. Udi Staden Tunis residerer en Bassa eller Statholder; Han maa hver Dag afhøre Klager og fælde Domme, og strax ligesaa lader afstraffe; men hvis Sagen er betydelig, henviser han dem til Beyens Domstoel i Bardo.

Paa Torvene gaaer det meget snilt til; thi enten Kioberen er Christen Jode, Moer eller Tyrk, kand han kun udvælge af Sælgeren hvad han behøver, hvad enten det er Kiød, Smør, Olje, Oliven eller andre Madvahrer, gaaer derpaa hen med Sælgeren til Beyer-Boden, som er tæt hos

paa

paa Torvet, der sidder Veyeren, som uopholdelig maa veye Tingen og sige Taxten, hvorved baade Sælgeren og Kioberen maa være fornøyet. Sælgeren selv veed ikke Priisen, uden saa er, han den Dag tilforn har været til Veyer-Boden, saa at der paa de Torver ingen kand blive bedragen, om end han er fremmed, hverken med Vigt, Maal eller Priisen.

Hvorfor en Mand eller Brudgom kand skille sig ved sin Kone eller Brud, kand ligesaa regnes at henhøre til deres Love; thi, hvis Bruden ikke har sin Jomfruedom, hvorom en gammel Kone, som var nærværende da den kom paa Prøve, giver sit Sentiment, maa hun taale, at Brudgommen forskyder hende igien; Ligesaa og for, naar hun ikke bliver frugtsommelig og føder Børn; saaog for, hvis hun haver en ond Aande, og endelig for, hvis hun befindes eller overbeviises at have haft Omgang med en anden Mandsperson.

21de Capitel.

Hvorledes Beyen eller hans Prindser giver Audience til fremmede Personer eller andre Christne Potentaters Ambassadeurer, skeer gandske simpelt saa-

ledes: Herren eller Beyen forfoyer sig til Audience-Sahlen; Den, som skal have Audience, maa lade sine Skoe staae efter sig udenfor Dørren eller Indgangen, som enhver maa giøre, ihvem han end er. Naar de indkommer, bliver de buden at sætte sig ned paa de paa Tyrkisk Maade brugelige udstoppede Puder, hvorover er Silke Dækkener. De bliver derpaa præsenteret en Koppe Kaffe, og saaledes er Audiencen til Ende; Dog traf det ind medens jeg var der, at en fransk Ambassadeur med sit Følge skulde have Audience. Denne kunde ikke lade sig overtale til at trække Skoene af, hvorfor Beyen lod ham til Audience tæt udenfor Dørren paa Borgaarden, hvor der blev sadt to med rødt Flovel betrukne Lehnestoler for Beyen og ham; De andre af hans Følge maatte staae. Den største Stats var i slige Tilfælde, at alle hans Renegarder og Christne Tienere vare iførdte deres pynteligste Dragt, og stode som i Parade paa begge Sider nedefter fra Herren. Men naar en Ambassadeur kom fra Storsultanen, eller som vi kalder Porten, som skeede hvert 3die Aar, (Dette indfaldt 2de Gange i min Tid) saa skeede dertil store Præparationer; Sahlen kunde ikke romme de,

som

som paa saadan Tid skulle være tilstæde, hvorfor Audiencen skeed paa Borgaarden. Der blev sat to med rødt Fløyel betrukne Lehnestole, hvorom var store eller brede Guldtræsser; udi disse to Stole sad Ambassadeuren paa høyre Haand, og Beyen i den paa venstre. Til denne Fest blev inviteret fra den fornemste til den ringeste af Beyens Raad, tilligemed alle Officiers indtil Soldater, saa at Borgaarden var fuld af Mennesker, og ikke kunde komme de inviterede. Denne Ambassadeur bragte med sig fra Stor-Sultanen til Beyen en Kaftan, det er, en meget fiid og vild Yder-Kiole, med meget lange Ermer; dog er denne Kaftan af meget ringe Stof, men i Steden for at Beyen skulde iføre sig samme, iførte han sig en Guld Brocades af samme Skab og Størrelse. Ambassadeuren medbragte ligesaa et meget stort Brev, som blev for den gandske Forsamling høyt oplæst. Da nu disse Fyrster i Barbariet skal dependere af Stor-Sultanen, det heder og, at han indsætter dem til disse Værdigheder, saa frygter Beyen sig, og er i største Angest forend han har hørt Brevets Indhold. Naar Brevet skal af den dertil ordinerte oplæses, reyser baade Beyen og Ambassadeuren sig af sine

Stole, derpaa skriger Siausen (det er en Herold) af fuld Hals, at enhver skal tie, hvorpaa Brevet bliver høyt oplæst, saa at enhver kan høre Indholdet. Skulle nu derudi staae: at værende Bey har i en eller anden Maade forseet sig mod Sultanen, eller handlet og domt uredelig, saa staaer og derhos, at han skal tages af Dage, og den eller den sættes i hans Sted. Hvis saa skulde være, skeer Executionen strax paa Stedet af en eller flere dertil bestemte Mænd; hvorfor Beyens Prindser ere samme Tid paa et meget beleylig Sted nær ved den Port, som udgaaer paa hin Side af denne liden Stad Bardo, hvor de har deres bedste Heste sadlede, og ere selv i alle Maader tilrustet og bereed til at flygte, om det skulde falde galt ud med deres Fader, Beyen; Men saa snart Brevet er læst, og Indholden har været god, gaaer en hemmelig Rapport til Prindserne, som meget glade indfinder sig igien, saa og, naar Brevet er læst, bliver af de Christne Tienere ombaaren til den gandske Mængde Kaffe og Sieurbet. Af Kaffekoppene kommer neppe den halve Deel tilbage; thi mange af de gemeene Soldatere putter Koppen hos sig, men med Sieurbetten gaaer det anderledes til; thi den bliver dem

dem tilbragt i Solv Skaaler, hvor de Christne have Øyene paa dem. Denne Drank, Sieurbit, er bereed af kogt Vand, Lemon-Saft og Sukker. Til denne Fæst bekommer de Christne Tienere et Par nye Skoe, foruden de, som de helst bekom aarlig. Saavel de Christne Tienere som Renegaderne, maatte til denne Fæst være iførte sin smukkeste eller bedste Klædning.

22de Capitel.

Da Beyens og Prindsernes Klædedragt tildeels er baade kostbar og commod, saa vil jeg beskrive den, saavidt jeg kand erindre: Vinterdragten bestaaer udi: først at føre sig Skiorten, som er af Linnen og Silke; Dette Lærret er kun ¾ Alen bredt, hvorfor mellem hver Bred indsættes en meget smal Kniplings Kant; Ermene ere meget vide, uden Linninger og Krave, en fiin Hollandslærrets Buxe, som rækker ned til Anklerne, og er 5 a 6 Alne viid, der udenpaa en fiin Klædes Buxe, ligesaa lang, men kun 3 Alne viid, en Klædes Brystdug, som er til baade fremme og bag, saa den maa trækkes paa over Hovedet, der udenpaa en

anden

anden Brøstdug, aaben fremme, med Guld Snorer nedefter og Guldtraad Knapper, udenpaa igien en Kiole, som rækker ned til Anklene, Ermene ere tilknæppet og rækker til Polsen, paa samme er ligesaa Guld Snorer til Knæbet, paa denne samme Kiole ombindes et Silke Skierf, 6 Alne langt, som udi begge Ender er indvævet med Guldtraad, videre udenpaa denne side Kiole paatrækkes en Troye, som rækker et Spand nedenfor Skierfet eller Knæbet; Ermene rækker kun til Albuen. Denne Troye har om Ermene og nedefter fremme Hermelins Skind, hvorudi er indsadt sorte Hermelins Rumper; men ofte bruges i Steden for denne sidstommeldte en meget stid Kiole, som om Ermene og fremme nedefter er besadt med meget kostbare Skind af en meget stor Verdie. Udenpaa alt dette bruges gemeenlig en hvid fiin Bøyes Kappe, hvorpaa er en Hætte, som kastes over Hovedet for Kulde eller Uveyr. Paa Hovedet bruges en Linnen rød Hue, hvoromkring er bunden et Turban af hvid Nettelduug eller Kammerdug. Udi samme indsættes, lige over Panden, et Stykke Nætteldug med Guldtraad indvævet, sammenlagt saa stort som et Kortblad, som staaer lige op i Vejret som en bred Fiær.

Udi

Udi Haanden bærer de altid et Perle-Baand af rød Coral, som i Størrelse ligner et Catolsk Bede-Baand, og bruges af Tyrkerne ligesom af de Catolske, at læse et vist Tal Bønner efter; De discurrerer, spiller Skakspil og andet saadant, og imidlertid læser nogle smaae Bønner. Sommerdragten er ligesaaledes dannet, som Vinterdragten, men er af tættere Stof, saasom: Buxen af fiint Linnet, og de andre Klæder af Atlask, Damask eller Taft, eller andet læt og fint Tøy. Paa Fødderne bruges ikke andet, end først et Par gule Saffians Saakker, som bedække kun Fodebladet og Hælen op til Ankelen, og er saavel under som over et Slags Læder; udenpaa disse, gule Saffians Tøfler med smaae Jern Hæler, dannet som en halv Maane; men naar de ride, eller er til Hest, for nogle Dage besynderlig, da iføre de sig en langt anden Dragt; thi da er Buxerne af Klæde, paa Beenene gule Støvle; men for en længere Tid at være ude, et Par Støvler af fiint brunt Læder med Guld broderet, som er lagt i mangfoldige smaae Ronker rundt om Beenene; Udenpaa disse trækkes et Par Ruslæders, som er ovenfra kloven ned til Anklerne, og staaer saaledes disse

tvende

vende Tunger, en frem over og den anden bag over. Udenpaa disse Stovler spændes Sporene, som ere af Jern og i Ilden forgyldte. Disse Sporer ere ikke som de Europæiske; thi i Steden for den bevægelige smaae Stierne, staaer en Pig, som er 6 a 7 Tommer lang. En uerfaren Ryter kand kiærtelig jage denne Pig ind i Hestebugen; men de, som ere vandte der i Landet at bruge dem, river meget behændig op og ned i Hestebugen, saa det giver store Rister i Bugen. Paa den inderste side Kiole iføres han en sort Flovels Troye, lider længere end til Skierfet, som med Guld rigelig er besadt. Udi et meget kostbart Bælte, som er spændt om Liver, sættes hans 2de Guld-beslagne Pistoler, som og med Juveler er rigelig indfattet, og over Axelen hænger et med Juveler besadt Gehæng, hvorudi hænger en overmaade smuk og kostbar Sabel. Paa Hoveder har han da et couleuret Turban af Silke, med meget Guld indvævet, og endelig har han udenpaa alt andet en rod Klædes Kappe med Guld Træsser rundt om; dog kaster han gemeenlig Kappen over den eene Skulder, saa at hans heele State kand sees. Han bruger denne Dragt kuns een eller to Gange; thi den er meget ucommod; helst

maa

maa jeg sige: at en saadan Prinds i slig Dragt og Stats er visselig baade smuk og kostbar at anse; Han bliver og af Landets egne Folk, som sielden seer ham i slig Dragt, meget beundret. Siaus og Siaterne ere talte om tilforn: Siausen er gemeenlig en meget høi, smuk og anseelig Person, har en besynderlig smuk og kostbar Dragt: Hans meget side Buxe er af Brocade, hans korte Troye af Floyel med Guld Træsser besadt, om Livet et Bælte, hvorpaa er fæstet smukke udarbeydede Figurer i Solv, hvorudi er indfattet adskillige rare Steene eller Juveler; Hans Sabel, som han bærer i et Gehæng over Skulderne, er ligesaa meget courieux; Hans Hoved-Bune er en høy rod Hue med noget hvid Kammerdug ombunden; bag i samme hænger ligesom en Grede eller Haarkam af Skikkelse, med tykke Guldtraad Frendser; Udi Haanden bærer han en meget høy Stav eller Stok, som har en meget stor Solv Knap. Denne Person raaber, som en Herold, til Folket, naar Beyen vil gaae i Domhuuset, og ligesaa, naar Beyen vil stige paa sin Hest, for at ride ud. Beyen holder to Siatere, som hielper ham at stige paa Hesten, og gaaer fremmenfor ham, naar han gaaer i Domhuuset

eller

eller Moscheen (Kirken.) Deres Dragt er ikke meget af Verdie, dog forskiellig af Skabning mod andre hans Betientere, eller andre Musselmænd; thi saa længe Sommeren varer, bruger de en meget siid Yder-Kiole af hvidt Linnen, hvoraf Fremparterne ere opfæstede under Liv-Bæltet; Buxerne ere af fiint rødt Stof, som ligner Nankin; dog ligesaa store, som andre Tyrkiske Buxer; De bruger altid gule Saffianske Stovler, som ere meget høyt optrækte, saa at Buxerne synes kun allene dybt ned mellem Beenene. I Haanden bærer de en høy Stav, hvor oven i er ligesom en Biele eller Øxe; Paa Hovedet bærer de en Hue, som forommeldte Siaus.

23de Capitel.

Staden Tunis ligger tæt ved en liden Soe. Staden har rundt om sig høye Muure og Taarne. Gaderne ere meget uordentlige lagde; thi de ere baade meget smale, og løber i krumme og adskillige Slags Winkler; de ere og meget skidne. Huusene kand ansees som Arest-Huuse; thi Vinduer bruges ikke, men i dets Sted fuldkomne store firkantede Huller med Jern Gitterverk udi. Alt hvad man seer i

Staden,

Staden, ere uanseelige lave Bygninger eller Huuse med deres Indgange og omtalte Vinduer, samt Haandværks Folkes Kramboder eller Verkstæder; thi andre Slags Kramboder sees ikke, uden gandske faa, og Muurene ere ikke i nogen Maade zirede; Hvad Bygninger man seer af nogen Betydenhed, er Muscheerne og de fremmede Consulers Huuse, samt de Christnes Hospital, (hvor der om Sondagene holdes Prædiken,) med Bassens eller Statholderens Residence, som er et lidet gammelt Slot. Disse ere da lidet meer betydelige, formedelst deres Hoyde og Facong. Staden Tunis ligger, som sagt er, tæt ved en Soe; dog er samme ikke farendes for dybgaaende Fahrtoyer, men kun allene for fladgaaende Barker. Denne Soe strækker sig ned til Soe-Castellet Guletta, hvor den lober sammen og bliver en Canal af 15 Favners Bredde. Ved Castellet over denne Canal er en Bom, som sluttes og aabnes for ind- og udgaaende Fahrtoyer. Ved samme Bom ere Betientere, som efterseer de Reysendes Passer. I forommeldte Soe, et Stykke fra Landet, er en Holme, hvorpaa er bygget et Lysthuus med nogle andre smaae Værelser. Der holdes Qvarentin, om saa indfalder, at Reysende vil til Tunis, som kom-

mer fra et ureent Sted. Paa samme Holme underholdes endeel Strudsfugle; Der har og en Christen Familie, som ere Slaver, sine ringe Værelser; De har Lysthuuset at holde reent, samt Strudsfuglene at oppasse. Deres Bygningsmaade der i Landet er særdeles; De opfører Muurene saaledes: Jorden graves op til 2 Alnes Dybde, og saa bred, som de agter at giøre Muuren tyk. Denne Grav fyldes med Gruus af smaae Steene, grov Sand og deslige, men nu og da slaaes jevnrørt Kalk derpaa. Denne Kalk bestaaer af Gips, som i stor Hast haardner, og binder Gruuset haardt sammen. Naar Graven er fyldt, gaaer 10 til 12 Personer derpaa og tramper denne Materie tilsammen med Fødderne og en i begge Hænder holdende Stang med en Træe Klubbe paa Enden. Denne Tilpakning skeer alt med Sang og en accurat Tact af de Arbeydende, saa at naar en fremmed Person anseer disse arbeydende Personer, maa han tænke, at alle disse Arbeydere dandse; thi Hænder og Fødder gaae begge tillige efter Sang og Tacten; Samme er tildeels baade artig og lystig at see. Saadanne Arbeyderes Løn er ikke meere end 6 Skilling for Dagen. Naar nu denne

Grav

Grav er vel tilpakket eller stampet, opsættes, saavel uden som indenfor Muuren, 6 sammenhæftede Bord eller Planker. 5 a 6 saadanne Tavler sættes hos hinanden. For at holde samme opsadte Tavler sammen, lægges tverts over fiirhugne glatte Stokker eller Bielker, som med Kiiler eller Laas bliver hæftet, paa det ikke Pladerne eller Tavlerne skal falde fra hinanden. Derpaa fyldes disse Kasser med forommeldte Jord-Gruus og Gips, som atter stampes sammen saaledes, som for er sagt. Saaledes holdes ved rundt om; Naar denne Omgang er færdig, tages Tavlerne bort, løftes i Høyden og sættes indenfor Kiilerne paa de i Muuren tværliggende forhugne Bielker, derpaa lægges atter Tverbielker, for at holde Kasserne eller Tavlerne sammen. Kasserne fyldes og tilstampes, som for er sagt, runden om. Naar nu den anden Omgang er færdig, drives de underste fiirhugne Stokker eller Bielker ud af Muuren, og bruges paa nye oven over igien, da de øverste bliver de underste igien. Hullerne, som de uddrevne Bielker levner i Muuren, bliver uden og inden fyldte med Steen og Gips. Merkeligt er det, at dette Muurarbeyde inden faa Dage er saa haardt, som en

fast Muursteen. Alle Værelser ere gemeenlig hvælvede. Naar Muuren har sin Høyde, gaaer Hvelvingen for sig i saadan Hast, som maa beundres, og det formedelst Gipsets besynderlige og hastige Haardnelse; thi saa snart som man sætter en Muursteen paa den anden, hvor noget Gips smørges imellem, staaer Steenen uryggelig. Naar nu saaledes Hvelvingen er færdig, fyldes ovenpaa en Mængde Gruus og Gips om hinanden, som jævnes eller planeres med lutter Gips. Saaledes er da Bygningen færdig udvendig; Taget er gandske fladt og jevnt som et Gulv; dog rundt om en liden Forhøyning i Hiornerne ere Udhugninger, hvor Vandet kand løbe af; Saaledes kand man spadsere ovenpaa Tagene med større Fornøyelse, end paa Gaderne, som ere meget skidne; Da nu Huusene ere tildeels ikkun een Etage høye, og fraskiller kun lidet paa Høyden, saa kand paa sine Steder ofte Naboer med hinanden divertere sig paa tilfælles Tager med Spadseregang i frisk Luft. Huusene ere kun indvendig glat overstrøgne med Gips; dog ere samme i Hoffet og i endeel riige Mænds Værelser udarbeydet og ziiret med Blomsterverk i Gipsen, dog uden Mahling eller anden Stafering.

24de

24de Capitel.

Disse Barbarer have iblandt andre af deres Skikke meget efter det jodiske Folk; thi naar et Kammer, en Stue, eller noget andet Værelse bliver fra nyt af opbygget, slagtes et af de bedste Faar saa tæt ved Indgangen, at Blodet besprænger Dørtærskelen, og bliver ikke igien aftoet, men maa staae, indtil det afslides ved Tiden. Ligesaa, naar deres Paaske indfalder, slagtes og nogle Faar. Det gaaer da saaledes til: Nogle Uger forend Paaske udleder Herren selv nogle Faar, uden Lyde, som straxen mærkes paa Bagdeelen af Ryggen med et rødt Kors, og bliver da skildt fra de andre Faar, indtil Tiden, da de skal ofres. Paaskedags Morgen gaaer Herren, som vil ofre dem, paa det dertil udseede Sted, hvor han skiærer selv Halsen over paa dem, og derpaa toer sig; Om en slig Toeing skal nærmere fortælles. Disse Faar bliver da Skindet aftagen paa, og i tu hugget, og uddeelte til Fattige; dog kommer en Fierdendeel af et af disse Faar kogt paa Herrens eget Bord, hvoraf enhver af Giæsterne spiiser lidt. En Maaned forend Ma-

homedanernes Paaske begynder deres Faste-Maaned, som hos dem kaldes Rammedan; den holdes af en ivrig Mahomedaner saa strængelig, at den gandske Dag i den heele Maaned, fra Solens Opgang til dens Nedgang, smager eller prøver han ikke det mindste paa sin Tunge, hverken af Spiise eller Drank; ikke en Priis Snuus-Tobak tager han, saalænge Solen er oppe. Da de nu paa dette Sted i Barbariet ikke bruger Klokker, saa er paa deres Muscheer eller Kirke-Tage, saavel som i Hoffet i Bardo, omkring paa Muuren ordineret Vægtere, som ved Raab giver tilkiende, naar Solen gaaer ned og naar den opkommer. Det er artig at see, naar det stunder til Aftenen; thi da seer man mange at staae færdige med Vand-Kruken i Haanden, for at drikke, saa snart som det første Ord lader sig høre af Vægterne. Dagene bliver i denne Maaned meest anvendte til Søvn. Strax Solen er nedgangen, spiises af Maden, som staaer alt tilreede; Ligesaa spiises igien mod Solens Opgang.

Hvad Mahomedanernes Gudsfrygt angaaer, ere de fleeste af dem, jeg har seet paa det Stæd, meget andægtige; Naar Bøns Tid er, eller paa

hvad

hvad Tid det indfalder dem at bede, udsoreder de, som ere uden Huus, (f. Ex. paa Landevejen,) sin yderste Kappe, eller det Svøb, han har om sig, som gemeenlig bestaaer af hvidt Bay, paa Jorden, og staaer lige op, vendende sit Ansigt mod deres hellige Stad, Mecca kaldet, hvor deres falske Prophet Mahomet er fød, eller mod den Stad Medina, hvor han døde og er begraven, og da disse Stæder ligger Øster fra Tunis, saa er der dog mange, som ey veed at forklare andet, end at de maa vende sig mod Solens Opgangs Sted. Inden Dørre have de et Dække, eller Straae-Matte, hvorpaa de staar, og ofte i Bønnen falder først i Knæe, derpaa lægger Ansigtet mod Jorden, og i den gandske Tid holder deres Finger i begge deres Øren, for at ikke lade sig forstyrre ved Hørelsen af noget. Naar min Herre forrettede sin Bøn, blev for ham et med Uldgarn og smukt Blomsterverk udarbeydet Dækken udspreed, hvorpaa han stod og nedfaldt, og tilsidst sad med Beenene under sig og læste, hvortil han havde et af rød Coral Perle-Baand, som havde næsten saa mange Perler af Tal, som de Catolske Christnes Bede-Baand have; Men saa brugte og den gamle Bey (min Herres Fader)

samme Baand, naar han lod en afstraffe med Pidske-Slag, for at tælle efter, da han lod en Perle gaae for et vist Tal Slag, saa at den Paagieldende ey bekom hverken fleere eller mindre, end som tildommet var.

Den Mohriske Nation i Tunis har og ved deres Giftermaale denne Skik; det gaaer saaledes til; Naar en Ungkarl vil gifte sig, taler han sin Moder til derom; Men hvis han ingen Moder har, taler han til Moster, Faster, eller en anden gammel Kone, som er bekiendt i Staden. Saadan en Kone foreslaaer ham den hun kiender, den eller den Mands Datter, som er saa gammel, er smuk, og kand det eller andet udrette, eller forstaaer at giøre eller arbeyde et eller andet Arbeyde, med saadant videre. Han nævner da, hvilken af disse der maa blive, skiondt han aldrig har seet hende, men maa allene forlade sig paa Konens Fortælling. Naar han nu er saaledes resolveret, taler han hendes Fader til; Staaer Partiet Faderen an, accorderer de to allene. Brudgommen indgaaer en Contract saaledes: At hvis han skulle forskyde hende, skal han betale hende en Summa Penge, saa eller saa meget, ligesom deres Stand kand være; Ere de

af

af fornemme Stand, bliver Summen temmelig stor. Denne Contract beholder Brudens Fader; Med Bruden følger intet, hverken Huusgeraad eller Penge, uden de Klæder og den ringe Stads hun kand have. Den berammede Bryllups-Dag forsamler sig saavel hans som hendes Venner i Brude-Huuset, hvor Mands Personerne faaer sit Værelse for sig selv, ligesaa Qvindes Personerne for sig selv, hvor ethvert Partie bliver tracteret. Naar Tiden er, advares Brudgommen at forlade sit Compagnie; Han ledsages da ind i Brudestuen, hvor han seer de forsamlede Fruentimmere, alle bedækkede med et tyndt Slør for Ansigter. Han har endnu ikke seet sin Brud, ey heller veed han hvilken en af disse forsamlede er ham bestikket. Alle Fruentimmerne gaaer da ud af Stuen, og kun alene lader Bruden blive igien tilligemed en gammel Kone af Selskabet. Bruden tager da Sloret fra sit Ansigt, og er dette den første Gang han seer sin Brud. Hans Function er da at afklæde hende; Imidlertid stiller den gamle Kone sig i en Kraae med Ryggen mod dem vendt, hvis intet Dækken eller andet er for Sengen. Naar nu Brudgommen har afklæd Bruden til det inderste, anmoder

hende at gaae til Sengs med sig, som hun ligesom foragter; dog lader hun tilsidst, efter hans Anmodninger, sig overtale. Naar de da er samlet, gaaer da en Kierligheds Strid for sig. Naar saadant er over, gaaer Brudgommen fra Sengen, og den gamle Kone dertil igien, som af Bruden forlanger Bevis paa hendes Jomfruedom. Hvis nu Bruden har været som hun burde, bringer den gamle Kone den med Purpur besprengte Linnen Dug i Fruentimmer-Stuen, hvor de, som der ere, klapper i Hænderne og raaber et Victoria over Brudens Tilstand; og hvis ikke Bruden var, som hun burde, og den gamle Kone er hendes Ven, saa veed hun nok Beskeed, og er betænkt paa Raad, hvorved hun indbilder Brudgommen, saavel som Giæsterne, at alting er, som det burde være. Efter at dette er forbie, gaaer, saavel Bruden som Brudgommen, hver til sit Colegie og diverterer sig med Sang, Dands og Tractementer indtil seent paa Natten; Saaledes er da denne Bryllupsfæst til Ende.

I Tunis gifter en Mand sin Datter bort meget ung; Naar hun er 14 Aar gammel, holdes hun for at være mandvoxen. Hvis Brudgommen

er

er riig, eller i god Stand, kand han tage fiire saadanne ægte Koner, dog maa han, efter deres Lov, ikke have flere, om han end kunde underholde 100; men han kand alligevel, som en reputeerlig Mand, holde endeel Jomfruer til sine Koners Opvartning, som gaaer og maae gaae ham tilhaande ligesaa fuldkommen som en Kone, og ansees saadan Mand der, som en reputeerlig Mand; thi Jomfruerne maa han ofte dyrt kiøbe; De ere gemeenlig Renegarder og ere hans Slavinder; Behager han dem ikke længere, sælger han dem til andre.

En Slave eller Slavinde kand, saavel den eene som den anden, faae sin Frihed, naar saa skeer, som skeede imedens jeg var der, Beyens Moder (min Herres Farmoder) døde som en meget aldrig Kone; Da hun døde, bleve alle hendes Slavinder friegivne og bekom sit Frieheds-Brev, og da hun blev ført til Gravstedet, som var circa ½ Miil fra Hoffet eller Staden Bardo i et lidet Capel, fulgte alle hendes Slavinder med, og om Liigkisten, hver med sit Friepas, indstukket eller hæftet paa et langt Rør, som de bare i Høyden, saa at enhver kunde see og tælle hvor mange hendes Slavinder havde været, og hvor mange de vare,

som

som havde ved hendes Død faaet sin Frihed. Denne Ceremonie skeede den Afdøde til Ære. Ved denne Begravelse blev en stor Hob Faar slagtet og uddeelte til Fattige, saavel som nogle Øxen, tilligemed mangfoldige Brød. Det er og en fastsadt Skik paa det Stæd i Africa, under Navn af Barbarier, at alt Qvindekion, indtil Landmandens Koner og Pigebørn, bruger uden Huus et Slør for Ansigtet, igiennemsigtig, eller i det mindste et Forklæde, knyttet bag i Nakken, som skiuler Munden eller Læberne, saa at om man paa Gaderne møder et Qvindemenneske med saadant Slør, som er gemeenlig sort, kand man ikke viide, hvad enten hun er sort, bruun eller hvid. Af dette Lands Qvindekion har jeg kun seet sorte og lysbrune. Af sidste Slag har deres Ansigter alle været tegnet om Hagen med gandske sort i adskillige Figurer, paa samme Maade, som de Italienere giøre paa mange ordinaire Soemænd, hvoraf jeg er selv en. Saadan Tegning kand aldrig borttages igien; Saa er og mig sagt, at de fornemme hvide Damer bruger Guld Fodbaand om Anklerne, ligesom vort Lands Fruentimmere har brugt Guld Armbaand. Af slige Fodbaand har jeg selv haft i Bevaring for

min

min Herre; Samme vare som en liden Finger tykke, gandske runde og glatte som en trukken Metal Traad.

25de Capitel.

At tale om Landet i eller for sig selv, er noget, som jeg ikke nøyagtig kand beskrive; men saa meget jeg veed og kand beskrive om samme, er dette: Ved Soesiden viser Landet sig noget biergagtigt, da dog inde i Landet, saa langt jeg har været, nemlig til det Stæd, Sierid kaldet, hvor den uforlignelige gode Frugt Daddeler meest voxer, ligesaa og til en gammel Stad, kaldet Bekie, som kand regnes at være 4 a 5 Mile fra Soekanten, der seer man hverken Skov, Agre eller Eng, men kun allene tort Land med nogle faa hist og her staaende Oliven-Træer med noget smaat Krat, hvorudi de smaae Reensdyr eller Steengeder opholder sig. Landets Folk gider ikke her at ploye og tilsaae Jorden, uden gandske lidet; Derfra kunde helst udfores af Hveede, Korn, Erter og Bønner med andet meer, men af saadant udfores kun et lidet Qvantum. Al deres Brænde bestaaer af gamle Oliven-Træer og opgravede Oliven-Rødder. Landmanden lever

meest

meest af Frugter, Faarekiød, Kameel- og Faare-Melk, hvoraf de giøre gode Oste, som føres til Staden og sælges. Samme Oste smager meget ram, som mueligens kommer af dens Fedme, eller af Kameel-Melkens Smag, som ligner i alle Maader Geede-Melk; Den holdes for meget sund at drikke. Af Træl-Dyrene er først Kamelen, 2det Muul-Æselet, 3die Asenet og 4de Heste, dog bliver de sidste ikke brugt til andet, end at ride paa, og er den Art Creaturer der i Landet meget smukke. Af vilde Dyr er først at regne Løver, som der gives mange af, særdeles paa et Sted, Blye-Bierget kaldet, hvor jeg med de andre, som fulgte Herren det Aar, giorde Holt, og hvor alle medfølgende maatte opslaae deres Telte, der hørte vi deres stærke Brølen ved Natten. Fra samme Bierg fanges de Løver, som fra det Sted i Africa sendes til Europa, som skeede i Aaret 1748, da jeg baade saae og haandfarte en Løve-Unge, som var ey større en en Hunde-Hvalp. Samme Løve-Unge blev, efter Sigelse, sendt til det Danske Hof i Høylovlig Ihukommelse Kong Friderich den 5tes Regierings Aare. At Bierget bliver kaldet Blye-Bierget, har en Doctor, en fød Sardinier, væ-

ret

ret Aarsag udi, fordi han foregav, at have befunder ved Forsøg, at samme Bierg bestod af megen Blye-Ertz. 2det: Tigre, Vild-Svine, med Biorne, Ulve og Ræve har jeg ikke seet der, da de dog kandskee ere der, saavel som andre Stæder. Af ædende Dyr maa først nævnes de særdeles gode Øxen og Faar, med de skionne og lækre Raaedyr eller Steengieder, og Caniner, samt en Mængde Land-Skiællpadder, hvoraf deres Qvinder laver en meget god Fricase; Græshopper falder og i stor Mængde, hvilke fanges med et Næt og kastes levende ind i en Bager-Ovn, og saaledes bliver i en Hast steegt for at spiises; ikke for at mættes paa, men kun til Tidsfordriv. Om de ommeldte Raaedyrs eller Steengieders Fangst, som skeer ved Falke, vil jeg melde Omgangen, hvorudi jeg fandt stor Fornøyelse: Den som fører Falken, er næsten den første Mand til Hest af det heele Selskab; Saa snart han bliver et saadant Dyr vaer, slipper han Falken, som straxens har Øye paa Dyret; Naar nu Dyret løber ind i et lidet Krat, for at skiule sig, giør en Rytter en liden Larm i Krattet, hvorpaa Dyret forlader Krattet, og meget rask tager Flugten. Falken, som aldrig lader Dyret komme sig

af

af Syne, daler imidlertid og forfølger Dyret, indtil den med en stor Force griber Dyret i Hovedet, og hugger sin Næb i Dyrets Skalde, som da staaer gandske stille og lader sig sagtmodig tage af Falkeføreren, som strax udskiærer Dyrets Hierte og giver Falken, som en Løn, det han strax fortærer med Apetit. Blandt de ædende Dyr, kand og regnes Kameeler; thi af sammes Kiød har været sadt paa min Herres Bord til Spiise, det veed jeg, og har selv spiist deraf. Kiødet falder grovt, dog ikke affmagelig. Det blev mig sagt samme Tid, at det var af de unge Kamele.

26de Capitel.

Af Frugter er først det største Slag, kaldes Karbuser, kand lignes med Næper, dog ikke af Skabelse. Af samme Jordvext (Karbus kaldet) følger gemeenlig endeel Stykker, tilligemed et Stykke lutter Fedt af et Faar, med, eller paa Cuscus-Fade, som bringes frem med den anden Spiise. De omsiddende Giæster, tilligemed Herren selv, indknoer af begge Deele efter Behag, hver for sin Bred, udi Cuscusen (Groden) med sine Fingre, hvorom er talt udi 19de Capitel; Dernæst er den

Frugt

Frugt: Vand- og Brod-Meloner, ligesaa en herlig Frugt; Vand-Melonen lædsker og kiøler om Sommeren; den er saa stor, at den kand veye 6 a 9 Skaalpund; og Brod-Melonen kand lignes med en vasfig Pære, og kand veye 3 a 4 Skaalpund. Af Figener ere 3de Slag: En Sort ere runde, og af Coleur lysguul, og af Storrelse som et Æble, og blaae Figener, spidsig som en Pære, 3de Slag, som der kaldes Fige d' Indie, de har udenom sig saa mange skarpe og spidse Tagger, hvorfor man ikke kand plukke dem af med Hænderne af Træerne, men maa dertil bruge et Slags Gafler, eller Jern Forker, hvormed man faaer dem af Greenene eller Bladene; thi disse Figen-Træer kand siges om: de have hverken Greene eller Blade; thi man planter slige Træer saaledes: Man sætter kun et saa kaldet Blad, den halve Deel, i Jorden; Af saadant Blad igien udskyder et andet, eller et til hver Side; Af disse igien atter andre, saavel fra Siderne, som ovenfra, saa at disse Blade staaer paa sine Steder meget tet hos hinanden. Disse saa kaldet Blade er circa af Skab som en tet Oval, ½ Al. lang og 1 til 2 Tommer tyk; Man seer disse Træer uden Stamme og Greene; De

voxer saa tet, at man neppe kand see igiennem dem. Disse Træer bruges paa sine Steder istæden for Gierder. Rundt om disse Blade voxer Frugten, saa at man kand tage af et Blad 4 a 8 Figener. Disse Figener kastes udi et Kar med Vand og skrubbes af med Limer, saa at alle dets spitse Tagger kommer af, eller gaaer bort, og saaledes derefter kand haandfares; Det er en særdeeles lækker og nydelig Frugt. Bricocoli, eller Persico, voxer der ligesaa, men ikke i Abundance; men Vindruer, baade blaae og hvide, samt Apelcorser, Pommerantzer, Apelsiner og Citroner, hvoraf er baade søde og suure, voxer der i Overflødighed; Æbler og Pærer ere ikke fast saa mange af; thi jeg erindrer ikke at have seet eller spiist af den Slags Frugt den Stæd i Africa. Mandler voxer der meget af; Kirsebær meget lidet; Valnodder og Hasselnodder har jeg aldrig seet der; men i dets Sted voxer der et Slags Frugt, kaldet Festukker, smager særdeles god, og bruges som Nodder til Tidsfordriv; Af Skab ere de som en stor og tyk Plomme-Steen, har et meget tyndt Skal, som lader sig lettelig kløve mellem Tænderne. Der findes og en liden Slags Frugt, som jeg ikke veed at give Navn,

ligner

ligner næsten smaae Rogn-Bær. Sukker-Rør blev kun som en liden Presang bragt til Hoffet, saa at af samme ikke noget af Betydenhed der maa vøre. Hvad endelig Landmanden eller Bonden fører til Byen for at sælge, er Tobak af en maadelig Bonite, og heller ikke meget; Viindruer, Oliven, Apelsiner, Citroner, Apelcorser og den delicate Frugt Daddeler, som voxer paa Palme-Træer, hvilke, efter Sigelse, maa blive 100 Aar gamle, førend de bærer Frugt, og er af disse Træer baade Hun- og Han-Slægt; thi paa Han-Træet voxer kun allene smaae Qvaster, hvorudi hænger endeel Kierner. Man tager een eller to Kierner af samme Dusk eller Qvast, gior en liden Kløft i Hun-Træet med en spids Kniv, og derudi indsætter den omtalte Kierne, eller Frøe, hvorefter Hun-Træet bærer Frugt. Bonden, eller Landmanden, bringer adskilligt andet til Staden, hvorom jeg ikke ret vist kand melde; Men Fisk, et meget skiønt Slag, vilde Fugle, med Høns og Duer, Raaedyr og Caniner, samt mange Slags grønne Urter og Kaal, føres af dem til Staden.

Til dette Capitel, som taler om ædende Sager, vil jeg erindre endnu et Slags levende Soe-Arter,

som er: Soe-Snigle i deres Skal, og et andet Slags smaae flade Muslер; begge Deele have en god Smag. Af det Vand, hvorudi disse Soe-Creature ere kogte, laves en velsmagende tynd Grød ved Macron-Gryn. For at udtrække Snigle-rne, bruges en lang Nagl; men de fornemme Muselmænd, eller Mahometanerne, bruger deres hos sig havende Skielpadde Øre-Skee, som er meget Spids (til Tandpilker) i den eene Ende. Samme giemmes af dem altid i deres Turban, hvor de stikker den ind. Da (de ikke fuldkommen modnede) Hvede-Ax kand og indsluttes under Landets Frugter, kand jeg her melde om samme: Slige Hvede-Ax er circa 6 Tommer høy, og en Tomme tyk nedentil, spids til øverste Ende, som jeg ofte der i Landet har spiist saaledes: Axet stikkes i Lage og sættes ind paa en spids Pind, vender det derpaa om en liden Tid mod Ilden, hvorpaa efterhaanden springer Hull paa hvert Korn, som sidder rundt om fra Ende til Ende, og det saa tet paa hinanden, at kun en tynd Huud skiller dem (Kornene) fra hinanden. Naar saa ethvert Korn er itusprukken, er der i hvert Korn et melkagtigt Væsen, meget nydelig, og en god Spiise. Vilde Fugle ere

der

der adskillige Slag; fra de største af ere Struds-fugle, som der holdes tamme paa en liden Øe, som ligger i en lille Soe mellem Soe-Castellet Guletta og Staden Tunis; thi fra Gulletta, som er tet ved Indløbet af Soen, passerer man igiennem en Canal forbie Guletta. Denne lille Soe, som rækker sig tet under Staden Tunis. Igiennem Canalen og i denne omtalte Soe kand kun smaae Barker flyde, thi der er meget grundt. Paa den derudi liggende Øe har en liden Familie af Christne Slaver sin Boepæl og Ophold, som den Tid var af de paa Eylandet Tabarca fangne Familier, som har kun der at opvarte disse Strudsfugle med endeel andre tamme Fugle, saasom Giæs, Ænder, Kalkuner og Høns, samt et lidet Lysthuus at holde reent til Prindsernes Tieneste, naar de for Plaicier lader sig roe hen til Øen, for der at nyde frisk Luft, og tage i Betragtning disse Fugle med deres Unger, naar den Tid er. Næst Strudsfugle af Storrelse, har jeg seet ude i Landet meget høybeenede sneehvide Fugle, hvilke jeg holder for, at det var Svaner. De ere der saa tamme, at de neppe gaae af Veyen for nogle Ryttere. Disse Fugle maa ingenlunde, under Livs Straf, skydes, hvoraf jeg slutter de

ere blevne saa tamme. Disse samme Slags Fugle holdes for af Landets Folk at være hellige Fugle. Et andet Slags Fugle falder der og, som store Rypers Størrelse, som ere sorte og hvide, under Navn af Pernicie, tilligemed Duer, tamme og vilde, og et Slags, som smaae Kramsfugle; og Ænder er der ligesaa; men af disse 2de Slag veed jeg ikke at have været frembragt blandt min Herres anden Spise.

27de Capitel.

Der udi Landet er et Slags firbeenede smukke smaae Creature, 4re a 6 Tommer lang, uden Halen, som er meget lang. Deres Colour er en Blanding af grøn og guul, giver et Skin fra sig, som Morild, og skal ligne en Crocodil, som jeg aldrig har seet. De holdes levende hos mange til Fornøyelse, formedelst deres Smukhed. Skorpioner er der i stor Mængde, ere meget giftige, og ved deres Stik gior stor Skade, og forvolder ofte Døden. Deres Størrelse er kun 1 a 2 Tommer lang. Paa Enden af Stierten har de en krum Brodd, af en Angels Skab, hvormed de gior Skaden og udskyder Giften; De have ingen Øyne,

de

de giorde mueligens helst storre Skade. Hvad jeg har seet af disse skadelige Creature, er følgende: Da vi engang var om at opslaae min Herres Telt, som laae udhalt paa Jorden, og vi var om at løse de Baand, hvormed den var sammenbunden, blev en af mine Medtienere stukken i Gummen paa den længste Finger, hvorover han gav et høyt Skrig, og da de nærværende spurgte strax af hans Beretning, at det var et Scorpion-Stik, saa bandt de strax tet ovenfor Albuen hans Hals-Torklæde meget stramt om, og derpaa hentede en af min Herres fornemste Renegardere. Det var den samme Person, som vilde lade give mig Hug i min Herres Fraværelse, da jeg havde været ude i Haven, for at samle lidt Salat, som for er meldt om i 12te Capitel. Han curerede min Medtiener paa følgende Maade: Han spyttede allene i Hænderne, og dermed strog Patientens Arm nedefter fra Albuen. Dette holdt han længe ved, nemlig at spytte i Hænderne, og med den Bæde at stryge nedefter Armene. Han strog saa længe, indtil han endelig kun strog den Finger, han var stukken i. Patienten forsikrede, at det var, ligesom noget løb ud igiennem Gummen, hvor han var stukken. Saa-

ledes blev han den Gang cureret og befriet fra Døden. Mig er forsikret, at efter et Scorpion-Stik dør man inden 24 Timers Forløb, hvis ikke strax ens faaes Hielp. Paa det ingen skal tænke, at dette ringe Middel var et Hexerie, saa vil jeg berette de derom ukyndige, hvorfor det har sig saaledes: Denne Person, og mange til ham lærer fra Ungdommen af at tygge eller spise Scorpion-Græs, i Begyndelsen kun et Blad, men efterhaanden alt meer. De lærer sig saaledes at æde giftige Blade, ligesom andre der i Landet lærer fra Ungdommen af at tygge Opium, (en sterk Gift,) som virker hos dem det samme, som hos os, en Flaske Viin eller meer; thi de bliver deraf først munter, derefter drukken, og endelig meget søvnig. En fornemme Mohr, eller Tyrk, bærer altid hos sig en liden Daase, hvorudi han haver sine Opioms Kugler, som han baade selv, naar han er i Compagnie, tager i Munden, og byder sine Compagnons ligesaa deraf. Den, som saaledes curerte min Medtiener, saae jeg ofte spise en heel Haand fuld saadant giftigt Græs, som han med megen Umage maatte læde efter. Han forsikrede os, at samme Urt smagede ham særdeles god og behagelig; men aldrig lod han os

betragte

betragte Bladenes Skab, som vare meget smaae; jeg kand altsaa ikke beskrive deres Skikkelse. Af disse omtalte Skorpioner ere der alt for mange, hvorfore Indboggernes Drengebørn have i Tunis en meget artig Anstalt til Skorpionernes Afvoelse; Den er saaledes: En vis Maaned udi Aaret forsamler disse Drengebørn sig, hver udi sit Naboelav, og har med sig nogle lætte Stiger, som de opsætter mod Muurene, og inqviterer de derudi værende Huller, hvor de ofte udtager endeel. De ere derfor iforte et Slags Handsker, som Skorpionen ikke kand igiennemstikke. Slanger ere der og i Landet, som sagdes ikke at være giftige; Jeg har heller ikke seet nogen Slange eller Orm. Af Myg bliver man ofte om Natten saa plaget, at man neppe faaer mindste Roe at sove, hvorfor man gemeenlig bruger, i Steden for et Overdækken, et Lagen, hvormed man skiuler saavel Ansigtet som Kroppen. Sammes Svermen gior idelig en Lyd for Ørene, som er meget ubehagelig, og fraholder et Menneske at sove.

28de Capitel.

En ordinair Slaves Omstændigheder i Tunis er saaledes: Har han inter bierget af det han eyede for-

end han blev tagen til Slave, maa han lade sig noye med det en saadan Slave tilstaaes af Regieringen, som er, hver Eftermiddag en liden Portion Grød, og et Brød af 2 Skillings Verdie; men har han noget i Behold, kand han for 2 Skilling, enten i Figener, Vindruer, Meloner eller anden Frugt, gandske vel mætte sig, med lidt Brød til. Har saadan Slave noget i Behold, eller kand erhverve sig lidt med sine Hænders Gierninger, eller og af reysende Personer tigge sig noget til, kand han i en Hast, om han helst er et sparsommeligt Menneske, snart blive regnet som en ordinair Borger, og det saaledes: Han maa først give sin Gverdian (Det er en Mohr, som følger Slaverne frem og tilbage under deres Arbeyde, og gager altid med en Pidske i Haanden, for at faae Slaverne at gaae fort, og udrette hurtig det, dem er befalet) en Douceur, hvorfor Gverdianen skaaner ham meget. Slaven maa atter give Gverdian Bacie noget; (Gverdian Bacie er den, som over alle Slaver har det høyeste Opsyn, og som maa staae til Ansvar for disse ordinaire Slaver;) Hos ham forlauger Slaven at være frie fra Arbeyde i en Tid, hvorfor han betaler Gverdian Bacien 2 Carub for

Dagen,

Dagen, det er 6 Skilling Danske. Naar nu denne Slave er frie for Arbeyde, kand han kiøbe et Læs Vindruer for meget faa Penge. Af samme pærser han Vin, og sælger den igien gandske nye, saavel til andre Christne Slaver, som til gemeene Mohrer eller Tyrker, som i smug og i stor Hast udtømmer en Flaske; Paa saadant Arbeyde fortienes 100 Peroserto. Han kiøber en anden Dag dobbelt, og deraf pærser han ligesaa Vin, som han altid bliver hastig af med, med god Fordeel. Tilsidst betaler han aarlig for sin Friehed, og slaaer ordentlig Vertshuus eller Vinhuus an, hvorved han i endeel Aar kand blive i Stand til at løse sig selv af sin Slavestand. Jeg har kiendt den, som ikke kunde vente at blive udløst, eftersom han var en Neapolitaner, af meget fattige Forældre; men paa saadan Maade udløste sig selv, ved en Consuls Hielp, som foregav, at have Ordre at accordere om hans Løsning. Hvis de forstaaer at arbeyde noget betydeligt med Hænderne, kand de og derved blive befriet fra Arbeyde, naar de kun daglig betaler 2 Carub til Overdian Bascien, som derved finder sin Regning.

Vore Skibsfolk, som gik i Arbeyde, havde sine gode Dage, saaledes: Hver Fredag, som er Maho-

Mahomedanernes Hviledag, da enhver Slave er frie for at gaae i Arbeyde; Den Dag gav vore i Arbeyd værende Landsmænd og Slaver en ringe Penge til Sverdian Bascien, for at have Friehed at gaae hvor de vilde i Staden. De gik da den Dag til den Svendske Consul, (som nærmere skal tales om,) hvor de bekom et godt Maaltid Mad og Vinn dertil, tilligemed hver Person 4 Carub, som er 12 Skilling Danske. Dette vedholdt denne brave Svendske Mand i alle de 3 Aar, som disse vore Skibsfolk vare der. Arbeydede de i Hoffet, eller inden Bardoes Muure, saa kom de, tilligemed andre Italienske Slaver, til Borgaardens Port, hver med sin Kurv; naar da vi, som Hof-Tienere, havde spiist, tog hver af os med sig en Tallerken Mad, løb hen til Porten og slog hver sit udi deres Kurv. De bekom saaledes baade Kiød, Fisk, Frugt og Grød tilsammen i en Kurv; thi jeg kunde tage en Sort Mad, min Landsmand en anden Sort; Alt dette blev slagen i største Hast i deres Kurv, saa at han, som annammede det, maatte, naar han kom til de andre sine Landsmænd i Banieren, sortere det, forend de med Smag kunde spiise det. Deres Mad-Kurv var indrettet

til

til dette Brug; thi den var indvendig glat gipset. Den Svendske Consul i Tunis, hvorom lidet er talt, bør jeg give den Ære, ham tilkommer; Han, med sin Kone og Børn, var et gudfrygtigt og meget honet Flok; Vi, som Norske, ventede ikke at nyde saa meget Godt af dem, som vi virkelig nød: Først antog de vores Capitain til Huus hos sig, saa fuldkommen som deres egen Søn; de klædde ham den gandske Tid smukt efter hans Stand; de spiiste ham med sit eget Bord, og nød i alle Tilfælde Mad, Drikke og Leye ꝛc. liige med deres egen Søn, som var hans Jevnlige i Alder. Samme var en meget bereyst, fornuftig, gudfrygtig og ærbar Person. De kiøbte alle de Bøger, som de kunde overkomme, som vi havde mist, da vi bleve fangne; de bleve os igien af dem foræret. Jeg for min Part, bekom igien af dem alle de Bøger, hvorudi fandtes mit Navn. Vore Folk, som gik i Arbeyde, hvad de nød, er talt om. Naar vi udi Hoffet en eller anden Gang kunde faae Friehed at reyse til Staden, nød vi hos dem megen god Spiise, med Viin og meere, og altid vare velkomne; de omgik os, som om vi havde været deres egne Børn. Deres Datter var nyeligen død, da

vi

vi kom til Tunis. De fleeste Slaver, ja Mohrerne selv, kunde ikke nokſom berømme hende for sin Godhed; Hun havde, efter manges Sigelse, hver Fredag uddeelt til de Christne Slaver og fattige Mohrer meget betydeligt, saa at mange beklagede hendes Død. Disse ordinaire Christne Slaver bekom til at skiule sig i, ey andet, end groft Vadmel til en liden Buxe og Trøye, uden mindste Linnet.

29de Capitel.

Beyen af Tunis, ved Navn Ale, havde 3de Sønner, Junis, Mehammet og Selemang. Junis var meget barbarisk og af et grovt Gemyt, ubetænksom og meget upoleret. Mehammet, den anden Broder, eller den yngre, var af et lystigt Temperament, vilde gierne efterabe i nogle europæiske Videnskaber, men ey kom til nogen Fuldkommenhed i noget betydeligt. Den 3die eller yngste Prinds, Selemang, som var Autors Herre, var af Alder circa 35 a 40 Aar, vel voxen, seer af Lemmer, blank (hvid) og skiær af Hud, som den smukkeste Nordmand, smukt Ansigt, med et sortbrunt Skiæg, af Gemyt betænksom, mild, eftergivende og godhiertig; Han anvendte sin Fornuft til alt Nyttigt, og til hvad han kunde fornøye baade sig selv og andre med. Han havde af en Uhrmager fuldkommen practiseret at istandsætte ubrugelige Lomme-Uhrer, hvorfor han ofte tilkiøbte sig bedervede og ubrugbare Lomme-Uhre, satte dem i fuldkommen

Stand,

Stand, og saaledes forærede sine Yndlinger af sine Hof-Vagier eller Renegarder dem. Han destillerede mange Slags velluglende Vande og Spirituser, som han selv forbrugte meget af til Laqvering, det han forstod i Grunden, og laborerte meget udi. Han forstod smukt at dreye i Elphenbeen, Barlsteen og Coral; Ved saadant Arbeyde sad han paa en lav udstoppet Uld-Pude, hvorover var lagt et smukt Silke Dække; Ved sligt Haandarbeyde, hvorved han fornøyede sig, maatte altid en Christen Hoftiener være hos, enten for at kiole ham med en smuk Fiær-Viste, eller for lat gaae ham tilhaande, hvorfor jeg altid, naar dertil kunde gives Leylighed, indfandt mig med Fornøyelse, og i slige Tilfælde befandt jeg, at han meget gierne saae mig staae hos; thi som jeg selv forstod noget lidet smaat Dreye-Arbeyde, observerede jeg, hvilket Dreye-Jern han behøvede, og saae efter, hvorfor jeg ofte rakte ham Dreye-Jernet, forend han selv begede paa det, eller forlangte det, og havde jeg kundet tænket ret, havde jeg vist foreslaget ham, at indrette en saadan (hos os brugelig) Kunst-Dreyebænk, og lært ham, saavel med Skrue-Dreying, som anden Dreying, og derfor vist havde nødt en raisonabel Douceur, tilligemed hans Gunst og Yndest, den jeg alligevel havde: Kort sagt: Han var meget hændig, og vilde gierne lære altiag, hvorfor han raadslog gemeenlig med en Uhrmager og en Apotegver, som begge havde deres frie Logie og Værelser udi Hoffet til Bardo. De vare begge Genuesere af Fødsel. Efter Sigelse havde han (min Herre) 5 ægte Koner, foruden endeel Medhustruer, som vare Slavinder.

Han

Han drak gierne Viin, dog debouccerte han ikke derudi; men naar saa var, han vilde drikke Viin, giorde han det i smug, under en smuk Musik af Citar og Sang, udi et Kammer, hvor ingen, uden han selv og hans Fortroeligste, maatte være tilstæde. Viinen blev gemeenlig ham af en troe Christen Slave, som var en af hans egne Tienere, tilbragt; Samme Tiener havde og Leqveur-Flasker i Bevaring, det Herren og fandt Smag udi, skiønt saadanne Dranker og Spirituser er forbuden af deres falske Prophet Mahomet. Havde han taget noget formeget til sig udi saadant sit Compagnie, blev jeg vaaraabt, som var Overda Golfo, (Klædekammer-Vogter,) at Herren vilde gaae i Badet, hvorved jeg ofte forhvervede mig en fierdendeel Ducat, som sagt er tilforn udi 13de Capitel. Dette følgende viser og en Fortroelighed han havde til mig: Han kiøbte en liden Slave, circa 10 Aar gammel, en Gregorianer af Fødsel. Denne blev omskaaren, og kaldet Ale. Denne Dreng blev given mig i Opsyn, og ligesom i Bevaring. Han maatte ikke (efter min Herres Befaling) omgaaes med nogen anden, hverken Christen eller Renegard, (skiønt samme var hans Ligemænd, saavel Slave, Livegn, som Pagie,) uden min Nærværelse. Herrens Godhed, Sagtmodighed, og den Ydest, han havde for mig, gior, at jeg ved hans Erindring kand ey andet, end velsigne ham endnu.